БУТУН ДУН'Ё ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТ (большевик) ЛАР ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ, ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ ВА ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 174 (6601)
31 АВГУСТ 1946 йил ШАНБА
БАҲОСИ 20 ТИЙИН

Кеча ЎзССР Олий Советининг мажлислар залида Ўзбекистон ССР Олий Советининг VIII сессияси очилди.

Сессия 1946-1950 йиллар мобайнида Ўзбекистон ССР халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш бешйиллик плани тўғрисидаги масалани муҳокама қилишга киришди.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ VIII СЕССИЯСИ

Ўзбекистон ССР Олий Совети 1-нчи чақириқ VIII сессиясининг 1946 йил 30 августдаги мажлиси ҳақида

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

30 август, кеч соат 8 да Ўзбекистон ССР Олий Советининг мажлислар залида Ўзбекистон ССР Олий Советининг 1-нчи чақириқ VIII сессияси очилди.

Мажлис раиси столи ёнида Ўзбекистон ССР Олий Советининг Раиси ўртоқ **Усмон Юсупов**, Раис ўринбосарлари **Н. М. Смирнов** ва **Енгилой Раҳмонова** ўртоқлар ўтирибди.

Сессияни Ўзбекистон ССР Олий Советининг Раиси депутат **Усмон Юсупов** очди.

Ўртоқ **Юсупов** Михаил Иванович Калинин хотирасига бағишлаб нутқ сўзлади.

«Депутат ўртоқлар! Партиямиз ва совет халқи яқинда оғир жудоликка учради. Ўлим большевиклар партияси ва совет давлатига асос солучилардан ва отоқли арбобларидан бири, Ленин ва Сталиннинг энг яқин жанговар сафдоши —Михаил Иванович Калининни қаторларимиздан олиб кетди.

Михаил Иванович Калинин совет давлати Олий органининг бошлиғи вазифасида 27 йил ишлади ва Совет Иттифоқидаги барча халқларнинг қизғин муҳаббати ва бутун илғор инсониятнинг ҳурматига сазовор бўлди.

Михаил Иванович Калинин ўзининг бутун порлоқ ҳаётини, бутун бой тажрибасини Совет давлатининг қудратини ошириш ва гуллатиш ишига, социализмни мустаҳкамлаш ишига бағишлади.

Михаил Иванович Калининнинг ўзбек халқи олдидаги хизматлари ғоят каттадир. Михаил Иванович улуғ Сталиннинг топшириғи блан Советларнинг 1-нчи қурултойи ва Ўзбекистон Коммунистлар партиясининг 1-нчи қурултойи ишларида бевосита қатнашди. Михаил Иванович Калинин ўша вақтда ўзининг доно кўрсатмалари ва маслаҳатлари блан Ўзбекистон Совет Социалистик республикасини тузишдаги мураккаб масалаларни тўғри ҳал қилишга ёрдам берди.

Михаил Иванович Калининнинг порлоқ образи ва улуғ ишлари Ўзбекистон меҳнаткашларининг хотирасида абадий сақланади, ўзбек халқини меҳнат соҳасида янги зафарларга илҳомлантиради.

Янги бешйиллик планни ва Ўзбекистонда пахтачиликни ривожлантиришнинг Сталинча программасини тўла ва ошириб бажариш, социалистик давлатимизнинг қудратини ва ўзбек халқининг Совет Иттифоқидаги барча халқлар блан бўлган бузилмас дўстлигини янада мустаҳкамлаш йўлида қилган фидокорона меҳнатимиз Михаил Иванович Калининга энг яхши хотира бўлажак.

Михаил Иванович Калининнинг хотирасини эслаб, ўринларингиздан туришингизни таклиф қиламан».

Ҳамма ўринидан туради.

Ўртоқ **Юсупов** шундан кейин Ўзбекистон ССР Олий Совети VIII сессияси қарамоғига тақдим этилган масалаларни э'лон қилади.

Депутат **С. Нуриддинов** Ўзбекистон ССР Олий Советининг қарамоғига тақдим этилган масалаларни Ўзбекистон ССР Олий Совети VIII сессиясининг кун тартибига киритишни таклиф этади.

Ўзбекистон ССР Олий Совети қуйидаги кун тартибни бир оғиздан тасдиқлайди:

1. 1946—1950 йиллар мобайнида Ўзбекистон ССРнинг халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш бешйиллик плани.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети томонидан киритилади.

2. Ўзбекистон ССРнинг 1946 йилги Давлат бюджетини тасдиқлаш ва Ўзбекистон ССРнинг 1945 йилги Давлат бюджетининг ижроси тўғрисидаги ҳисоботни тасдиқлаш.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети томонидан киритилади.

3. Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг VII ва VIII сессиялар ўртасида ўтган давр ичида қабул қилган Фармонларини тасдиқлаш.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми томонидан киритилади.

Сессиянинг кун тартибидаги 1-нчи масала юзасидан—1946—1950 йиллар мобайнида Ўзбекистон ССР халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш бешйиллик плани тўғрисида Давлат План Комиссиясининг Раиси, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари ўртоқ **Х. М. Абдуллаев** доклад қилди.

Шу блан Ўзбекистон ССР Олий Советининг 1-нчи мажлиси ёпилди.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг VIII сессияси

Кеча, Тошкентда Ўзбекистон ССР Олий Советининг VIII сессияси очилди. Республикамизнинг олий органи — сессияга келган депутатлар, халқ вакиллари, 1946—1950 йиллар мобайнида Ўзбекистон халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш бешйиллик планини баланд руҳ блан муҳокама қилишга киришдилар.

Ўзбекистон ССР Олий Совети VIII сессияси, ўзбек халқининг улуғ Ленин-Сталин партияси раҳбарлиги остида коммунистик жамият қуриш соҳасида олиб бораётган улуғ кураши тарихида алоҳида ўрин тутади. Бу сессия, Ўзбекистон халқ хўжалиги беш йиллик планини муҳокама қилади ва тасдиқлайди.

Ўзбек халқи шу ўтмиш йиллар давомида улуғ рус халқи ёрдами соясида, Иттифоқимиздаги барча халқлар блан қўлма-қўл ушлашиб, шонли ва ғолибона йўл босиб ўтди. Ўзбекистон Советлар Иттифоқининг саноатлашган ва коллективлашган қишлоқ хўжалиги тобора ривожланган илғор республикалар қаторига кирди.

Республикамизнинг қақраб ётган чўллари гулистонга айланмоқда, шаҳарларимиз қаддини кўтармоқда, завод-фабрикалар қурилмоқда, шаҳар ва қишлоқларимиз кун сайин ўз қиёфасини ўзгартмоқда, совет тузумининг афзаллигини, мустаҳкамлигини бутун дун'ё олдида намойиш қилмоқда.

Шу ўтган йиллар мобайнида Ўзбекистонда металл қуйиш саноати, қишлоқ хўжалиги машинасозлиги, енгил саноат, озиқ-овқат саноати вужудга келди ва кенгайди, Чирчиқ электрохимия комбинати, Тошкент тўқимачилик комбинати, қишлоқ хўжалик машинасозлиги заводи, Каттақўрғон ва Фарғонада ёғ заводлари, тикув фабрикалари, консерва заводлари, ипакчилик комбинатлари қурилди. Сталинча бешйилликлар даврида республика халқ хўжалигига 5 миллиард сўмга яқин маблағ сарф қилинди.

Мамлакатимизда шаклан миллий, мазмунан социалистик маданият гуруллаб ўсди. 1941 йилда Ўзбекистонда мактаб ўқувчиларининг сони 1 миллион 241 мингга етди. Республикамизда 29 та олий ўқув юрти, 96 техникум, 45 театр ишламоқда. Ўзбекистон ССР Фанлар академияси тузилди.

Улуғ Ватан уруши бутун совет тузумига кучли синов бўлди. Ўзбек халқи ҳам Совет Иттифоқи халқлари блан бирга бу синовга шараф блан бардош берди. Ўзбек халқи ҳам душман устидан ғалаба қозонишда ўзининг муносиб ҳиссасини қўшди. Ўзбек халқининг қаҳрамон фарзандлари Ватан уруши фронтларида мардлик ва жасурлик кўрсатдилар. Ўзбекистоннинг ишчилари, колхозчилари ва интеллигентлари фидокорона меҳнат қилиб фронтга ёрдам бердилар.

Ўзбекистон уруш йилларида мамлакатга 4 миллион 148 минг тонна пахта, 54 минг тонна пилла, 3 миллион 83 минг дона қоракўл тери, 100 минг тоннага яқин ҳўл ва қуруқ мева, 1 ярим миллион центнердан ортиқ гўшт маҳсулотлари, 216 минг центнер шоли берди. Ўзбекистондаги завод ва фабрикалар фронтга кераклп миқдорда аэропланлар, авиация моторлари, миномётлар, мина ва бомбалар, парашют десант асбоблари, армия учун кийим-кечак, озиқ-овқат етказиб бериб турдилар. Улуғ Ватан уруши йилларида ўзбек халқи электрлаш учун умумхалқ юришини бошлади. Юзминг киловатт қувватга эга бўлган Тошкент Чирчиқ энергетика системаси барпо этилди. Ўзбекистон ҳозир мамлакатга минглаб тонна металл бермоқда.

Республикамиз Совет Иттифоқининг пахта кони. Пахта ўзбек халқининг ўз оғаси рус халқи блан ва Совет Иттифоқидаги бошқа барча халқлар блан мустаҳкам алоқасининг моддий ифодаси эди, ҳозирда ҳам шундай ва келажакда ҳам шундай бўлиб қолади. Ўзбекистон колхозчилари пахтачиликни тиклаш ва ривожлантиришнинг сталинча программасини бажаришга отландилар. Сталинча бешйилликнинг биринчи йилида мамлакатга 1 миллион 160 минг тонна, бешйилликнинг охирида эса 2 миллион 400 минг тонна пахта беришимиз керак. Совет ҳукумати бу планни бажариш учун зарур бўлган моддий техника имкониятларини ҳам яратмоқда.

Докладчи сессияда республикамиз олдида турган улуғвор вазифаларни, Ўзбекистоннинг яқин келажакдаги порлоқ истиқболини тўла тасвирлаб берди. Сталинча бешйилликда ўзбек халқи олдида катта ва шарафли вазифалар турибди. 1950 йилда биз республикамизда пўлат қуйишни 86 минг тоннага етказишимиз, 1 миллион 130 минг тонна тошкўмир қазиб чиқаришимиз, 1 миллион 66 минг тонна нефть чиқаришимиз, 2 миллион 135 минг киловатт электр қуввати ишлабчиқаришимиз, 300 минг тонна суперфосфат ишлабчиқаришимиз керак.

Биз қишлоқ хўжалик маҳсулотларини 1940 йилга қараганда 50 процент кўпайтиришимиз, қанд лавлаги, сабзавот ҳосилини оширишимиз, 1 миллион 300 минг тонна ғалла ҳосилини йиғиштириб олишимиз керак. Бунинг учун қишлоқ хўжалигининг барча соҳаларини, айниқса пахтачиликни механизациялаш, ирригация қурилишларини ривожлантириб, жанубий районлардаги сув танқислигини битиришимиз лозим. Мана бу рақамлар олдимизда турган вазифаларнинг улуғворлигини, келажагимизнинг порлоқ эканлигининг равшан далилидир.

Республикамиз олдида турган асосий хўжалик-сиёсий вазифа —пахтачиликни тиклаш сталинча программани бажариш ва ошириб бажаришдир. Бунинг учун меҳнат унумини кўтариш, машиналардан кўпроқ фойдаланиш, ишчиларнинг турмуш шароитини яхшилаш йўли блан қўнимсизликни тугатиш, ҳарбир ишчи ва колхозчининг кундалик нормани тўла бажаришига эришиш керак. Социалистик мусобақа байроғини янада баланд кўтарайлик! Пахта далаларида мўл ҳосил етиштирайлик! Агротехника билимининг ютуқларидан ва мўл ҳосил усталарининг тажрибаларидан тўла фойдаланайлик. Ўзининг йиллик, ойлик ва кунлик планларини бажармаган бирор корхона, давлат олдидаги мажбуриятларини тўла бажармаган бирор колхоз қолмасин.

Уруш йилларида халқимиз катта қийинчиликларга бардош берди. Ватаннинг ҳарбий қудратини кучайтириш мақсадида кўп нарсалардан воз кечди. Уруш тугади. Мамлакатимиз осойишта ва фаровон ҳаёт йўлига қадам қўйди. Халқнинг турмушини борган сари яхшилаш учун ҳамма жойда ва ҳар доим ғамхўрлик қилиш—эндиликда партия ва совет ташкилотларининг, ҳарбир совет ходимининг муқаддас бурчи бўлиб қолди. Ўзбекистон халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш бешйиллик планида ишчи ва хизматчиларнинг маошини янада ошириш, молнинг нархини борган сари камайтириш, колхозчиларга бериладиган натура, пул миқдорини ошириш, жон бошига сотиладиган озиқ-овқат, газлама, оёқ кийимлари, кенг исте'молга ярoқли молларни тобора кўпайтириш назарда тутилганлиги ҳам бечиз эмас.

«Мамлакатимизнинг барча ишчи ва деҳқонлари ва барча зиёлилари бу бешйиллик планни ўзларининг яшаш манфаатларига мувофиқ бўлган улуғ бир иш программаси, деб биладилар. Совет кишилари коммунистлар партиясининг раҳбарлиги остида бу янги бешйиллик планни батамом бажаришгина эмас, ҳатто уни ошириб бажариш учун ҳам керак бўлган куч ва қувватларини асло аямайдилар, деб ишонсак бўлади». (Сталин).

Ўзбек халқи коммунистлар партиясининг раҳбарлиги остида ўзини бахтли ҳаётга олиб борувчи планни ошириб бажариш учун, мамлакатимизнинг ҳарбий ва иқтисодий қудратини янада мустаҳкамлаш учун қаттиқ ишга киришди. Ўзбек халқи ўзининг порлоқ истиқболини белгилаб берган бешйиллик план тўғрисидаги қонун қабул қилинадиган шу тарихий кунда биринчи сўзини шу улуғвор планнинг ижодчиси, халқларнинг улуғ доҳийси Иосиф Виссарионович Сталинга бағишлайди.

1946-1950 йиллар мобайнида Ўзбекистон ССРнинг халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш бешйиллик плани тўғрисида

Ўзбекистон ССР Давлат План Комиссиясининг раиси ўртоқ Х. М. АБДУЛЛАЕВ доклади

Депутат ўртоқлар!

ЎзССР Министрлар Совети 1946—1950 йиллар мобайнида Ўзбекистон ССРнинг халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш бешйиллик планини, я'ни ғоят катта сиёсий ва давлат аҳамиятига эга бўлган ҳужжатни Сизнинг қарамоғингизга тақдим этади.

Ўзбекистон ССРнинг бешйиллик плани тўғрисидаги Қонун лойиҳаси ССР Иттифоқи халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш бешйиллик плани тўғрисидаги Қонун асосида ишлаб чиқилдики, бу Қонун совет жамиятини коммунизм сари олдинга қараб олиб борувчи улуғвор программадир. Сталинча тўртинчи бешйиллик Ватанимиз ишлабчиқариш кучларининг янада ривожлантириш, Ватанимизнинг иқтисодий ва ҳарбий қудратини ўстириш, Совет Иттифоқи халқларининг моддий фаровонлиги ва маданий савиясини юксалтириш учун бениҳоя катта имкониятлар яратиб беради. Бу программанинг амалга оширилиши ўртоқ Сталин томонидан партиянинг XVIII қурултойида қўйилган Совет Иттифоқининг асосий иқтисодий вазифасини — асосий капиталистик мамлакатларни иқтисодий жиҳатдан, я'ни аҳолининг жон бошига тўғри келадиган саноат маҳсулоти жиҳатидан қувиб етиш ва ўзиб кетиш вазифасини ҳал қилиш сари олға қараб янгидан катта силжиш демакдир.

Ўртоқ Сталиннинг 1-Май муносабати блан чиқарган буйруғида шундай дейилади:

«Мамлакатимизнинг ишчилари, деҳқонлари ва интеллигенцияси бешйиллик планни ўзларининг ҳаётий манфаатларига мувофиқ бўлган жанговар программа деб билдилар. Совет кишилари коммунистлар партиясининг раҳбарлиги остида янги бешйиллик планни батамом бажарибгина қолмай, балки ошириб бажариш учун ҳам керак бўлган куч ва қувватларини асло аямайдилар деб ишонсак бўлади».

Мамлакатимиз халқларининг тинч шароитда ижодий ишларга ўтиши, ғоят катта оламшумул-тарихий ғалаба натижасида — гитлерчилар Германиясининг тор-мор келтирилганлиги ва япон империализмининг енгилганлиги натижасидагина мумкин бўлди, совет халқи ва унинг шавкатли Қизил Армияси бу ғалабага улуғ саркарда—Совет Иттифоқи Генералиссимуси ўртоқ Сталин раҳбарлиги остида эришди.

Коммунистлар партияси ва совет давлатининг мамлакатни индустрлаш ва қишлоқ хўжалигини коллективлаштириш сиёсатини изчиллик блан амалга оширишлари натижасида бу ғалабага замин ҳозирланди.

Ленин-Сталин партияси бутун Совет халқини ўз атрофига жипслаштириб, Ватанимизни социалистик негизда қайта қуришдан иборат улуғвор программани тарихий жиҳатдан энг қисқа бир муддат ичида амалга оширди.

Кўп миллатли Совет социалистик давлати урушнинг ҳамма қийинчиликларига шараф блан бардош берди, ўзининг ҳаётчанлигини, мустаҳкамлигини, сиёсий ва иқтисодий тузумининг ғоят афзал эканлигини исбот этди. Ўзбек халқининг, Совет Иттифоқидаги бошқа халқлар блан биринчи навбатда улуғ рус халқи блан бўлган дўстлиги меҳнат ва қон блан абадий мустаҳкамланди.

Ленин-Сталин партиясининг раҳбарлиги остида ва улуғ рус халқининг қардошларча ёрдами блан Ўзбекистон мустақил социалистик давлат сифатида қарор топди.

Совет тузуми ўзбекларни чоризм амалдорлари, маҳаллий бойлар ва хонларнинг асрлар бўйи давом этган зулмидан озод қилди, ўзбек халқининг экономикасини ва маданиятини ғоят юксак даражага кўтарди.

Қишлоқ хўжалигини коллективлаштириш, уни техника жиҳатидан қайта қуроллантириш, янги ирригация тармоқларини барпо этиш (Катта Фарғона канали ва бошқалар) натижасида республикада илғор, йирик ва механикалаштирилган деҳқончилик вужудга келди.

Қишлоқ хўжалигини социалистик асосда қайта қуриш ва социалистик саноатни ривожлантириш Ўзбекистонда пахтачиликни ғоят баланд даражага кўтарди, унинг СССРда асосий пахта базаси сифатидаги ролини оширди.

Ўзбек халқи Ватанининг пахтачилик соҳасидаги мустақиллиги учун курашда жуда катта роль ўйнади. Ўзбекистонда пахта ҳунармандчилик ишлаб чиқариш 1913 йилда 516 минг 400 тонна бўлса, Совет ҳокимияти йилларида 1940 йилга келиб 1 миллион 417 минг 300 тоннага етказилди.

Ўзбекистон саноати ҳунармандчилик ва ярим ҳунармандчилик қолидан илғор техника блан қуроллантирилган социалистик индустрияга айлантирилди.

Металл ишловчи саноат, қишлоқ хўжалик машинасозлиги, енгил, озиқ-овқат саноатлари ва саноатнинг бошқа тармоқлари жуда тез ривожланди, Чирчиқ электрохимия комбинати, Тошкент тўқимачилик комбинати, Тошкент қишлоқ хўжалиги машинасозлиги заводи, бирқанча катта электростанциялар, Каттақўрғон ва Фарғона ёғ заводлари, пойафзал ва тикувчилик фабрикалари, консерва заводлари, пиллакашлик фабрикалари ва бошқалар каби энг йирик корхоналар қурилди. Пахта тозалаш саноати қайтадан қурилди ва янги техника блан қуроллантирилди.

Урушдан аввалги 13 ярим йил ичида, я'ни 1928 йилдан бошлаб 1941 йилнинг биринчи ярмигача республика халқ хўжалигига 4 миллиард 756 миллион сўм маблағ сарф қилинди. Ўзбекистон саноатининг Сталинча бешйилликлар давридаги умумий маҳсулоти 8,1 баравар кўпайди.

Республиканинг экин майдони 1913 йилда 2 миллион 166 минг 200 гектар бўлса, 1940 йилга келиб 3 миллион 14,5 минг гектарга етди.

1916 йилда қорамоллар 1 миллион 438 минг 400 бош эди, 1940 йилга келиб 1 миллион 659 минг 300 бошга етди, қўй-эчкиларнинг сони 1916 йилдаги 4 миллион 558 минг 800 бошдан 1940 йилга келиб 5 миллион 742 минг 700 га етди.

Шу блан бирга қоракўлчилик айниқса кўп ривожланди.

Ўзбекистон ипакчилик соҳасида Совет Иттифоқида етакчи роль ўйнайди. Умумий пилла ҳосили 1913 йилда 3.960 тонна эди, 1940 йилда эса 9158 тоннага етказилди.

Совет ҳокимияти даврида Ўзбекистонда маданий революция юз берди. Ленинча-Сталинча миллий сиёсатни тўғри ва изчиллик блан амалга ошириш асосида ўзбек халқининг асрларча давом этиб келган маданий қолоқлиги абадий тугатилди ва унинг шаклан миллий ва мазмунан социалистик маданияти чиндан ҳам яшнаб кетди.

Ўзбекистондаги бошланғич ва ўрта мактабларда 1914—1915 йилларда 17 минг киши ўқиган бўлса 1940—1941 йилларда 1 миллион 241 минг 500 киши ўқитилди.

Революциядан илгари Ўзбекистонда биронта ҳам олий ўқув юрти йўқ эди, фақат биттагина техникум бор эди. 1940 йилга келиб олий ўқув юртларининг сони 29 тага, уларда ўқувчилар эса қарийб 17 минг кишита ва техникумлар сони 96 тага, уларнинг ўқувчилари эса 15.581 кишига етди.

1940 йилда Ўзбекистонда 45 та театр ва 618 та кинотеатр ишлади. Ҳолбуки 1915 йилда биттагина театр ва 25 та кинотеатр бор эди, халос.

Республикада Ўзбекистон Фанлар академияси каби йирик илмий марказ ташкил этилиши ўзбек халқининг жуда катта муваффақиятидир.

Ўзбек халқи ўз қаторларидан жуда кўп олимлар, ёзувчилар, сан'ат арбоблари, инженерлар, врачлар, ўқитувчилар ва агрономлар етиштириб чиқарди. Озод қилинган ўзбек аёли эндиликда социалистик қурилишнинг тенг ҳуқуқли ва актив қатнашчисидир.

Депутат ўртоқлар! Ўзбекистонда халқ хўжалигининг асосий тармоғи бўлган пахтачиликнинг ривожланиши республикамиз ишлабчиқариш кучларининг зўр бериб юксалишига замин яратди.

Пахта ҳам металл, ёқилғи ва ғалла блан бир қаторда Совет давлатининг ҳарбий-иқтисодий қудратининг моддий омилидир.

Совет Иттифоқининг Улуғ Ватан урушида ўзбек халқи Совет Ватанига чуқур садоқатини кўрсатди. Ўзбек халқининг фарзандлари Ватан уруши фронтларида мардона жанг қилдилар.

Ўзбекистоннинг ишчилари, колхозчилари ва интеллигенцияси фронтга ёрдам бериш учун, душманни тор-мор келтириш учун куч-қувватларини аямай фидокорона меҳнат қилдилар.

Ўзбекистон уруш даврида Қизил Армиянинг қурол-аслаҳа, ўқ-дори, анжомларга бўлган эҳтиёжларини қондириш учун ўзининг ҳамма моддий бойликларини сафарбар қилди.

Ташкилий ва хўжалик соҳасида ғоят катта ғайрат кўрсатилиб, кўчириб келтирилган 70 дан ортиқ ва янги завод ҳамда фабрика қисқа вақт ичида ишга туширилди. Машинасозлик, химия саноати учун кучли база яратилди, кўмир чиқариш кучайтирилди, нефть чиқазиш, тозалаш 2 баравардан зиёд оширилди.

Ишга туширилган саноат корхоналари энергетика корхоналарини анча кўпайтиришни, корхоналарни ёқилғи ва металл блан та'минлашни талаб этди.

Ўзбек халқи улуғ Ватан урушининг оғир кунларида республикани электрлаштириш учун умумхалқ юриши э'лон қилди, Ўрта Осиёда биринчи металлургия заводини қуришга киришди. Оҳангарондаги кўмир ҳавзасидан фойдалана бошлади.

Тошкент-Чирчиқ энергетика тармоғида 96 минг киловатт қувватга эга бўлган 6 та катта гидростанция ишга туширилди.

Ўзбекистон металлургия заводининг мартен цехи ҳозирдаёқ неча ўн минг тонналаб металл қуйиб берди.

Ўзбекистон металлурглари ва қурувчилари бугун Олий Совет Сессиясига Сталинча тўртинчи бешйилликнинг биринчи корхонаси—Ўзбекистон металлургия заводининг прокат цехи ишга туширилганлиги ҳақида рапорт берадилар. Прокат цехининг ишга туширилиши блан заводнинг биринчи навбатдаги муҳим об'ектлари қурилиши тугалланади.

Уруш йилларида Қўқон шаҳрида суперфосфат заводини ва Фарғона шаҳрида гидролиз заводини ва бошқа бирқанча корхоналарни қуришга киришилган эди. Бу корхоналар ҳозирги пайтда Сталинча тўртинчи бешйилликнинг биринчи йилида битказилган корхоналар қаторида ишга солинмоқда.

Консерва, пойафзал, тикувчилик ва тўқимачилик саноатининг ишлабчиқариш қуввати ҳам оширилди, янги қанд саноати барпо этилди ва қанд лавлаги экиш йўлга қўйилди.

Ўзбекистон уруш йилларида мамлакатга 4 миллион 148 минг тонна пахта, 54 минг тонна пилла, 3 миллион 83 минг дона қоракўл тери, 57 минг тонна ҳўл мева, 36 минг тонна қуруқ мева, 1 миллион 581 минг центнер гўшт, 216 минг центнер шоли ва бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари берди.

Ўзбекистон саноати фронтга аэропланлар, авиамоторлар, миномётлар, миналар ва бомбалар, парашют десант анжомлари, кийим-кечак ва армия пойафзаллари ва ҳархил озиқ-овқат моллари етказиб берди.

Совет Иттифоқи урушни ғолибона тугаллаб, синфсиз социалистик жамиятни қуриб туталлаш ва социализмдан коммунизмга секин-аста кўчиш йўлидан бориш учун яна тинч ривожланиш даврига кирди.

Биз ҳозир ҳам Совет Ҳукумати, большевиклар партияси ва шахсан ўртоқ Сталиннинг ўзбек халқининг хўжалик, сиёсий ва маданий жиҳатдан ўсиши тўғрисида ғоят катта ғамхўрлик қилаётганликларини кўриб турибмиз.

Ўзбекистонда хўжалик ва маданий қурилиш ишлари бундан кейин ССР Иттифоқи Халқ Комиссарлари Советининг Ўзбекистон ССР да пахтачиликни юксалтириш плани ва тадбирлари тўғрисидаги 1946 йил 2 февраль тарихли қарори асосида олиб борилади. Бу тадбирлар улуғ Сталиннинг кўрсатмасига мувофиқ белгиланган.

Республикамизда пахтачиликни ривожлантиришнинг Сталинча программасини амалга ошириш Ватанимизнинг иқтисодий ва ҳарбий қудратини мустаҳкамлашга хизмат қилади. Ўзбекистон ССР нинг социалистик саноати, қишлоқ хўжалигини ва маданиятини янада ўстиришга ва халқ оммасининг турмушини янада яхшилаш ва фаровонлигини оширишга хизмат қилади.

(ДАВОМИ ИККИНЧИ БЕТДА).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ VIII СЕССИЯСИ

1946-1950 йиллар мобайнида Ўзбекистон ССРнинг халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш бешйиллик плани тўғрисида

Ўзбекистон ССР Давлат План Комиссиясининг раиси ўртоқ Х. М. АБДУЛЛАЕВ доклади

(БОШИ БИРИНЧИ БЕТДА).

Пахта ўзбек халқининг ўз оғаси рус халқи блан ва Совет Иттифоқидаги бошқа халқлар блан бузилмас алоқаси ва дўстлигининг моддий ифодаси эди, ҳозирда ҳам шундай ва бундан кейин ҳам шундай бўлиб қолади.

Республикада саноат ва транспорт, қишлоқ хўжалиги ва ирригация соҳасида тўртинчи бешйилликда ишлабчиқариш ва катта қурилишларнинг ўсиши тўла равишда пахтачиликни юксалтиришга бўйсундирилади.

I. ИШЛАБЧИҚАРИШ ВА КАПИТАЛ ҚУРИЛИШНИНГ ЎСИШ ПЛАНИ

а) ИТТИФОҚ САНОАТИ

Мамлакатимиз халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш бешйиллик плани тўғрисида ССР Иттифоқи Олий Совети томонидан тасдиқланган Қонун Ўзбекистон саноатини, айниқса унинг оғир саноатини янада ривожлантиришни кўзда тутади.

1950 йилда пўлат эритишни 1940 йилдаги 11,4 минг тонна ўрнига 86 минг тоннага; кўмир қазишни 1940 йилдаги 3,4 минг тонна ўрнига 1 миллион 130 минг тоннага; нефть чиқазишни 1940 йилдаги 144 минг 700 тонна ўрнига 1 миллион 66 минг тоннага, электр қуввати ишлаб чиқаришни 1940 йилдаги 480,8 миллион киловатт-соат ўрнига 2 миллиард 135 миллион киловатт-соатга; суперфосфат чиқаришни 1946 йилдаги 40 минг тонна ўрнига 300 минг тоннага етказиш кўзда тутилади.

Ўзбекистон халқ хўжалигининг ҳамма соҳаларига марказлашган тартибда сарфланадиган планни улгуржи ҳаражатларнинг умумий миқдори 3 миллиард 900 миллион сўм бўлиб, бунинг 1 миллиард 266 миллион сўми республика ва маҳаллий хўжаликка ажратилади.

Оғир саноат учун бўладиган улгуржи харажатлар умумий харажат миқдорининг қарийб 50 процентини ташкил этади.

Энергетика базасини кенгайтиришга кўпгина маблағлар ҳаражат қилинади. 8 та гидростанция қурилиши: 1-нчи БИС ва 2-нчи Оққовоқ, 2-нчи ва 3-нчи Қуйибўзсув, 6-нчи ва 7-нчи Шахрихон ҳамда Хишров ГЭСлари қурилиши битказилади.

Шу яқин икки йил ичида ўзбек халқининг фахри ва ифтихори бўлмиш, Иттифоқда қуввати жиҳатидан учинчи ўринни оладиган Фарҳод ГЭСи қурилиб тамомланади.

Бу блан ўғит ва қишлоқ хўжалик машиналари ишлаб чиқаришни кучайтириш учун, шунингдек Тошкент, Фарғона, Андижон ва Самарқанд областьларининг саноатини янада ўстириш учун зарур бўлган воситалар вужудга келтирилади.

Коммунал гидростанциялар қурилиши ва қарийб 1000 га яқин кичик колхоз гидростанциялари барпо этилиши Ўзбекистонни электрлаштиришдан иборат катта программанинг ажралмас қисмидир.

1950 йилда электр қуввати ишлаб чиқариш Россиядаги ҳамма электростанцияларнинг революциядан илгари ишлаб чиқарганига қараганда кўпроқ бўлади. Ўзбекистон ССР электр қуввати ишлаб чиқариш жиҳатидан Россия Федерациясидан, Украинадан кейин Озарбайжон блан бир қаторда Иттифоқда учинчи ўринни эгаллайди.

Тўртинчи бешйилликнинг энг муҳим вазифаларидан бири республикада кудратли ёқилғи саноати барпо этишдан иборатдир. Бунинг учун кўп маблағ сарф қилинади.

Планга мувофиқ, биринчи навбатда ҳозир ишлаб турган шахталарнинг лойиҳада кўрсатилган қувватини ўзлаштириш кўзда тутилади.

Оҳангарон кўмир разрези қуриш юзасидан жуда катта ишларни амалга оширишимиз керак. Оҳангарон кўмир разрезининг биринчи навбати йилига 1,5 миллион тонна кўмир бериш қувватига эга бўлади. Бундан ташқари, 3 та янги шахта қурилади ва ишга туширилади. Уларнинг лойиҳадаги қуввати йилига 910 минг тонна кўмир чиқазишга имкон беради.

Тўртинчи бешйилликда Сурхондар'ё областидаги Бугитан ва Шарғун янги кўмир конларини ҳам ўзлаштириш кўзда тутилади. Исте'молчиларни юқори сифатли ёқилғи блан та'минлаш учун Оҳангаронда кўмирнинг майдасини қолиплаш (брикетлаш) фабрикаси қуриш мўлжалланмоқда.

Оҳангаронда хокага ўхшаган кўмир ёқилғиси блан ишлайдиган кучли ТЭЦ қурилади. бу ТЭЦ айни бир қаторда Тошкент-Чирчиқ-Фарҳод энергетика шохобчасининг бир берадиган манба'и сифатида хизмат кўрсатади.

Ўзбекистондаги шахталарда кўмир қазиш ишлари механикалаштирилиши лозим. Бу вазифани ҳал қилиш учун Тошкентда кон ускуналари ишлаб чиқарадиган машинасозлик заводи қурилади.

Планда Ўзбекистон республикаси нефть саноатининг янада гуркираб ривожлантирилиши кўзда тутилади. 1950 йилга бориб, нефть чиқазиш 1940 йилдагига қараганда етти марта кўпаяди.

Ўзбекистон республикаси нефть чиқазишда Иттифоқда бешинчи ўринни олади. Фарғона водисидаги Палван-Толмазар, Чуқур Лангар, Избоскан, Мойли-сув ва бошқа қатламларда қидириш ишлари ўтказилади ва уларнинг бир қисми фойдаланишга топширилади. Биз Фарғона водисида «Катта Фарғона нефти» проблемасини ҳал қилишни ўз олдимизга вазифа қилиб қўяётирмиз. Сурхондар'ё областида Лалмикор, Жайронхона ва бошқа нефть топилган жойлар фойдаланишга топширилади.

Ўзбекистоннинг бошқа районларида ҳам нефть чиқазиш мақсадида жуда катта пармалаш ишлари ўтказилади. Тошкент атрофи, Ўзбекистоннинг ғарбий қисми, Қорақалпоғистон АССРда нефть қатламлари очиш учун замин бор. Конлардан Ванновскаядаги нефть тозалаш заводига нефть қувурлари қурилади, бу тадбир нефть ташиш учун қулай шароит туғдиради. Ҳолбуки нефть ташишдаги қийинчиликлар Фарғона водисида нефть чиқазишни кучайтиришга тўсқинлик қилиб келди. Ванновскаядаги нефть тозалаш заводи анча кенгайтирилади.

Шу блан бир қаторда Андижон газ қувурларини кенгайтириш ва Полвонтош блан Ленинск ўртасида газ қувурлари қуриш йўли блан табиий газлардан янада кўпроқ фойдаланилади.

Оҳангаронда газ заводи ва Тошкент-Оҳангарон ўртасида газ қувурлари қурии юзасидан тайёрлик ишларини олиб бориш мўлжалланмоқда. Бунинг натижасида Тошкент шаҳри учун газ етказиб берилади.

Бешйиллик планнинг муҳим вазифаларидан яна бири—минерал ўғитлар саноатини ривожлантиришдир. Минерал ўғитлар саноати эса пахтачилик учун ғоят катта аҳамиятга эгадир.

Планга мувофиқ Чирчиқ электро-химия комбинатининг қувватини кескин суратда ошириш кўзда тутилади.

Учқўрғонда янги азот-ўғит заводи қуришга киришилади ва Қувасойда қишлоқ хўжалик зараркунандаларига қарши курашиш учун зарур ким'ё моддалари тайёрлаб берадиган завод қурилиши батамом қўлдан чиқарилади. Биз Қўқондаги суперфосфат заводи қурилишини битказишимиз ва Самарқандда ҳам худди шундай қувватга эга бўлган суперфосфат заводи қуришимиз керак.

Химия саноатининг бешйиллик планига кўра Тошкентда лок-бўёқ заводи ҳам қурилади.

Улуғ Ватан уруши йилларида республикада жуда ҳам тез ривожланган машинасозлик саноати тинч шароитга мувофиқлаштирилиб қайта қурилмоқда ва у янада ривожлантирилади.

Қишлоқ хўжалик машиналарини, биринчи навбатда пахтачилик учун зарур бўлган культиваторлар, сеялкалар, ўғит сепадиган машиналар, пичан ўрадиган, чопиқ қиладиган, ғўзапоя юладиган, кўрак чувийдиган машиналарни кўп миқдорда ишлаб чиқариш қизитиб юборилади.

Планда пахта терадиган машиналар ишлабчиқаришни ўзлаштириш кўзда тутилади. Ирригация ва йўл қурилиши эҳтиёжлари учун экскаваторлар, зовур қазийдиган машиналар ва ер текислайдиган машина (бульдозер) лар ишлаб чиқариш кучайтирилади. Машинасозлик заводлари, тўқимачилик, озиқ-овқат ва химия саноати учун техника жиҳатдан такомиллаштирилган янги ускуналар ишлаб чиқаришни ўзлаштиришлари лозим. Ўртача ва кичик гидротурбинлар, гидростанциялар учун зарур аппаратлар ва электрокабельлар ишлаб чиқариш анча кўпайтирилади. Планга кўра, Тошкентда автомобиль қисмларини йиғадиган завод қуриш кўзда тутилади

Рангдор ва қора металлургия янада ривожлантирилади.

Планда Ўзбекистон металлургия заводининг биринчи навбатини тугаллашдан ташқари яна заводнинг иккинчи навбат қисмини қуриш, домналар, кокс батареялари қуриш юзасидан жуда катта геология-қидириш ва тайёргарлик ишларини амалга ошириш кўзда тутилади.

Рангдор металлургия соҳасида вольфрам концентрати чиқариш мақсадида Қўйтош ва Лангар конлари битказилиб ишга туширилади. Ингичкадаги янги вольфрам кони қурилади ва ишга туширилади. Олмалиқдаги мис эритиш комбинатини қуриш юзасидан катта тайёрлик ишлари бошлаб юборилади. шунингдек Тошкент областида рух заводи қуришга тайёрлик ишлари қизитиб юборилади. Олтин чиқариш бирнеча марта кўпайтирилади. молибден ва қалайи чиқариш йўлга қўйилади.

Бу бешйилликда бинокорлик материаллари саноати жуда ҳам ривожлантирилади. Цемент ишлаб чиқариш икки ярим баробар, ғишт қуйиш олти баробар, Шифер ишлаб чиқариш беш баробар кўпайтирилади. Дераза ойналар ишлаб чиқариш йўлга қўйилади.

Планда Оҳангарон цемент заводи қурилишини тамомлаш, Қувасойдаги шифер ва Хильководаги асбест қувурлари заводларини тўла ускуналаш кўзда тутилади.

Оғир саноат блан бир қаторда тўқимачилик, енгил ва озиқ-овқат саноатини ҳам тиклаш ва янада ривожлантириш кўзда тутилади.

Саноатнинг бу тармоқларига (иттифоқ ва республика саноати бўйича) 1950 йил учун 160 миллион 900 минг метр газлама, 14 миллион метр шойи, 6 миллион 150 минг жуфт пойафзал, 173 минг тонна ўсимлик мойи, 55 минг тонна қанд-шакар, 1 миллион 300 минг декалитр ҳом спирт, 20 минг тонна гўшт, 1.900 тонна мол ёғи ишлаб чиқариш ва 22,5 минг тонна балиқ овлаш топшириғи берилади.

Янги бешйилликда янги йирик саноат марказлари вужудга келади ва ўсади. Улар маҳаллий миллатлардан янги касбларни ўрганган ишчилар синфи отрядларини тарбиялаб етказиш ва ўстиришнинг кучли базасига айланади.

Оҳангарон-Олмалиқ райони шундай катта саноат марказларидан бири бўлади. Бошқа бир кучли саноат маркази эса металл, электр қуввати ва бинокорлик материаллари ишлаб чиқарадиган шаҳар—Беговот шаҳри бўлади.

Иқтисодий жиҳатдан бой район, нефть чиқариш саноати Андижон ҳам ана шундай янги кучли саноат марказларидан бирига айланади.

б) РЕСПУБЛИКА, МАҲАЛЛИЙ ВА КООПЕРАЦИЯ САНОАТИ

Республика ва маҳаллий саноат ишлаб чиқарадиган ялпи маҳсулотнинг умумий ҳажми 1950 йилга бориб 2 миллиард 750 миллион сўмга (1926—1927 йиллардаги нархларда) етказилади ёки 1940 йилдагига қараганда 53 процент ортади.

Тўқимачилик саноатида 1950 йилга бориб, пахта толаси ишлаб чиқариш 754 минг тоннага етказилади, я'ни урушдан аввалги даражадан 41,6 процент ортади, бутун тўқимачилик саноатининг ялпи маҳсулоти эса 46,2 процент кўпайтирилади.

Беш йил ичида пахта тозалаш саноатида 11 та янги жин батареяси қурилиши ва ишга туширилиши керак ҳамда ускуналардан фойдаланишни яхшилаш ва зарур қайта қуриш чораларини амалга ошириш йўли блан ҳозирда ишлаб турган пахта заводларининг қуввати оширилиши лозим. Жин машиналарининг унуми ҳарбир арра-соатга 6.1 килограмм толага етказилиши керак.

Тўқимачилик саноати соҳасида қуйидаги янги корхоналар қурилиши ва ишга туширилиши лозим:

а) Нукусдаги 5.000 урчуқ қувватга эга бўлган йигирув-тўқув фабрикаси;

б) Янги пиллакашлик фабрикаси;

Бундан ташқари, Самарқанддаги шойи тўқиш фабрикаси 145 дастгоҳ ҳисобига кенгайтирилади;

в) Марғилондаги ипакчилик комбинатида ипак йигириш фабрикаси қурилади.

г) Тошкентдаги каноп-қоп фабрикасининг иккинчи навбати қурилиб тамомланиши керак.

Енгил саноат соҳасида. Енгил саноат моллари ишлаб чиқариш урушдан аввалги даражадан ошириб юборилиши, пойафзал ва кийим-кечак турлари анча кўпайтирилиши ва уларнинг сифати яхшиланиши лозим. Пойафзал чиқариш 1940 йилдагига қараганда 60 процент кўпайтирилади.

Самарқанддаги кўн заводи қайтадан қурилади. Рангдор кўн бўюмлар ишлаб чиқариш кучайтирилади. Кўн ўрнида ишлатиладиган материаллар ишлаб чиқариш базаси барпо этилади. Тошкентда махсус картон фабрикаси қурилади.

Планда устки ва ички трикотаж кийимлар, қўлқоп ва а'ло сифатли пайпоқлар чиқариш учун трикотаж фабрикаси қуриш кўзда тутилади.

Озиқ-овқат саноатининг ялпи маҳсулоти урушдан аввалги даражага қараганда 15,2 процент, **гўшт-сут** саноатининг маҳсулоти эса 78 процент кўпаяди. 1950 йилга бориб ўсимлик мойи ишлаб чиқариш 1940 йилдагига қараганда 1.3 марта, макарон, кондитер ва қазиқарта ишлаб чиқариш 1.5 марта. консервалар ишлаб чиқариш 2.1 марта кўпайтирилади.

Нон-булка, спирт, пиво, папирос ишлаб чиқариш урушдан аввалги даражасидан ошириб юборилиши лозим.

Ёғ саноати заводларга бериладиган чигитнинг ҳаммасининг қайтадан ишланишини та'минлаши лозим. ... мавжуд ёғ заводларининг урушдан аввалги қувватини тиклаш керак. Бу заводларда янги техникани қўллаш зарур.

Планда Чимбой ёғ заводини ишга тушириш ва 11 та янги ёғ заводи қуриш кўзда тутилади. Бу заводлар йилига 380 минг тонна чигит ишлаш қувватига эга бўладилар, шу жумладан зиғир ёғи ишлаб чиқарадиган биттa завод қурилади.

Қарши шаҳрида янги гўшт комбинати қурилади, Тошкентдаги гўшт комбинати ва республиканинг бошқа гўшт комбинатлари тўла ускуналанади.

Нон ёпиш ва макарон тайёрлаш саноати соҳасида. Нон-булка ва макаронларнинг урушдан аввалги хиллари чиқарила бошлайди ва улар кўпайтирилади, нон ёпадиган корхоналар кўпайтирилади, олтита янги нон заводи ва машиналаштирилган нонвойхона қурилади. Улар ҳар кеча-кундузда 130 тонна маҳсулот чиқарадилар.

Консерва саноати соҳасида. Йилига 17 миллион банка консерва ишлаб чиқариш қувватига эга бўлган 3 та янги мева-сабзавот заводи қурилади ва 4 та консерва заводини янгидан ускуналаш ва кенгайтириш ишлари тамомланади.

1950 йилга бориб, қуруқ мевалар (майиз, баргак ва бошқалар) чиқариш 1940 йилдаги 6,9 минг тонна ўрнига 9 минг тоннага етказилади.

Кондитер саноати соҳасида. Тошкент шаҳрида ҳар кеча-кундузда 20 тонна маҳсулот ишлаб чиқариш қувватига эга бўлган янги кондитер фабрикаси ва йилига 3 минг тонна қиём чиқариш қувватига эга бўлган крахмал-қиём заводи қурилади. Кондитер саноати маҳсулотларининг хиллари кўпайтирилади. Шоколадлар ишлаб чиқариш йўлга қўйилади.

Вино-арақ ва пиво саноати соҳасида — Қарши, Термиз, Урганч ва Нукус шаҳарларида 4 та пиво ва лимонад заводлари қурилади. А'ло сифатли винолар ва шишалик пиволар ишлаб чиқариш кўпайтирилади.

Балиқчилик саноати соҳасида — Мўйноқ балиқ-консерва комбинатини тўла равишда ускуналаш, Жанубий-Орол денгизидаги балиқ овлаш флоти ва балиқни дастлабки ишлайдиган заводларни техника жиҳатидан анчагина ускуналаш кўзда тутилади. Балиқ консерваларининг хиллари кўпайтирилади ва уларнинг сифати яхшиланади.

Янги бешйилликда **маҳаллий бинокорлик материаллари** саноатига алоҳида э'тибор қилинади, Саноатнинг бу тармоғи қайта қурилиши ва ғоят катта қурилиш программасининг маҳаллий бинокорлик материалларига бўлган талабларини тўла қондиришга қодир бир соҳага айлантирилиши лозим.

1950 йилга бориб камида 364 миллион дона пишиқ ғишт ишлаб чиқаришни та'минлаш керак. Қорақалпоғистон АССРнинг Оқтов деган жойида оҳак-цемент заводи, Бекобод, Олмалиқ, Оҳангаронда ва Фарғона, Сурхондар'ё, Қашқадар'ё, Хоразм областьларида, шунингдек Қорақалпоғистон АССРда ҳарқайсиси йилига 7—10 миллион дона ғишт ишлаб чиқариш қувватига эга бўлган механикалаштирилган янги ғишт заводлари қурилиши ва ишга солиниши лозим. Яқин йиллар ичида республиканинг ҳамма катта шаҳарларида ғишт ишлаб чиқаришдаги мавсумчилик тугатилиши, барча ғишт заводлари механикалаштирилиши ва қишин-ёзин ишлашга кўчирилиши лозим.

Турли шакллардаги ва ичи кавак ғиштлар, сопол блоклар, тошкўмир кули ва ганч блан қотирилган ҳамда тошкўмир кули блан бетон аралаштирилиб қотирилган блоклар ишлаб чиқаришни кенг йўлга қўйиш, 1947 йилда Тошкент, Қувасой, Андижон ва Самарқандда черепица ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш лозим. Наманган, Қўқон, Бухоро, Каттақўрғон ва Нукус шаҳарларида янги черепица цехлари қурилиши керак. Республиканинг ҳамма областьларида томга ёпиладиган қамиш материаллар ишлаб чиқарадиган заводлар қурилиши лозим.

Планга кўра Тошкент, Фарғона ва Самарқанд областьларида иморатларнинг деворларига қўйиладиган сопол плиталар ишлаб чиқариш корхоналари барпо этиш, шунингдек Тошкентда бинокорлик учун зарур чинни ишлаб чиқарадиган завод қурилиши кўзда тутилади.

Маҳаллий ёқилғи саноати мактаблар касалхоналар, коммунал корхоналар ва аҳолининг эҳтиёжларини қондириш мақсадида анча кенгайтирилиши лозим. Саксавул, ўтин, шоҳ тайёрлаш кўпайтирилади. Жона дар'ёдаги саксавул ўрмонларидан фойдаланила бошланади. Шунингдек янги кўмир шахталари ташкил қилиш ва уларни йилига 350 минг тоннагача кўмир берадиган даражага етказиш кўзда тутилади.

Маҳаллий ва кооператив саноатни ривожлантиришда катта вазифалар мўлжалланди. Маҳаллий саноат ва ҳунармандчилик кооперациясининг ялпи маҳсулоти 1950 йилга бориб 1940 йилдаги 307,8 миллион сўм ўрнига, 550 миллион сўмга етказилиши, я'ни урушдан аввалги даражасидан бирмунча ошириб юборилиши лозим.

Янги бешйилликда газлама, шойи ва ип аралаш газмоллар, пойафзал, атторлик моллари, идишлар, шунингдек бошқа хил кенг исте'мол моллари ишлаб чиқариш анча кенгайтирилади. Йигириш материаллари базаси кенгайтирилади.

1947 йилда Бухородаги йигирув фабрикаси 10 минг урчуқ блан ишлаши, шунингдек Фарғонадаги йигирув-тўқув фабрикаси 2.300 урчуқ блан ишлаши лозим. Бундан ташқари, ҳарқайсиси 5000 тадан урчуққа эга бўлган иккита йигирув фабрикаси, ойнасозлик ва чинни заводлари қурилиши ва улар фойдаланишга топширилиши лозим. Пойафзал ишлаб чиқаришни кўпайтириш, я'ни 1950 йилда 1450 минг жуфт пойафзал ишлаб чиқариш кўзда тутилади. Чарм ўрнига фойдаланиладиган материаллар ва қаттиқ чарм ишлаб чиқариш кенгайтирилади. Кровать ишлаб чиқариш тикланиб, 1950 йилда 50 минг донагача кровать чиқарилади ва маиший эҳтиёжлар учун электр асбоблар ва бошқа маиший эҳтиёжлар учун зарур асбоблар ишлаб чиқариш кўпайтирилади.

Қишлоқ хўжалик асбоблари, от-арава асбоблари ва колхозлар учун зарур бошқа хил буюмлар ишлаб чиқариш кенгайтирилиши лозим.

Халқ хўжалигининг ремонт ишларига бўлган эҳтиёжларига хизмат кўрсатадиган артельлар, саноат комбинатлари учун ишлабчиқариш воситалари тайёрлаб берадиган иккита ремонт-механика заводи қуриш ва уни фойдаланишга топшириш кўзда тутилади.

Бешйиллик мобайнида биз шойи, гилам, сўзана, заргарлик моллари тайёрлаш, ёғоч, металл ва ганчга лавҳалар ёзиш ва ўймакорлик каби халқ бадиий ҳунармандчилигини тиклашимиз ва уни анча кенгайтиришимиз лозим.

Кийим-кечак ва пойафзаллар тикиш ва ремонт қилиб бериш устахоналари ташкил қилиш, мебель, радиоприёмниклар ва уй анжомлари ишлаб чиқариш ва ремонт қилиш устахоналари очиш йўли блан аҳолига маиший хизмат кўрсатишни узил-кесил яхшиланишга алоҳида э'тибор берилиши лозим.

Артельлар, ҳунармандчилик союзлари ва саноат комбинатларининг, ташкилий ва хўжалик жиҳатдан мустаҳкамланишлари та'мин этилиши керак.

в) ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ

Бешйиллик план қишлоқ хўжалиги соҳасида 1947 йилда пахта тайёрлашни урушдан аввалги даражага етказиш ва бешйилликнинг бундан кейинги йилларида пахтачиликни янада ривожлантиришни та'минлаш, деҳқончиликнинг бошқа соҳалари—боғдорчилик, шунингдек пиллачилик ва чорвачилик (айниқса қоракўлчилик) каби бошқа тармоқларини ҳам ривожлантиришни асосий вазифа қилиб қўяди. Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалигининг маҳсулоти бешйилликнинг охирида 1940 йилдагига қараганда 51 процент кўпайтрилади.

ССР Иттифоқи Халқ Комиссарлари Советининг «1946—1953 йиллар мобайнида Ўзбекистонда пахтачиликни тиклаш ва янада юксалтириш плани ва тадбирлари тўғрисида» деб 1946 йил 2 февральда чиқарган тарихий қарори қишлоқ хўжалигининг асосий тармоғи бўлмиш пахтачиликни ривожлантиришнинг саккиз йиллик программасини белгилаб берди. 1953 йилда пахта майдони бир миллион гектарни, ҳар гектардан олинадиган ҳосил 25 центнерни ташкил этади. Давлатга 2 миллион 400 минг тонна пахта топширилиши лозим. Бешйилликнинг охирига бориб, пахта майдони 955 минг гектарга, гектаридан ўрта ҳисоб блан 22,4 центнер ҳосил олиш йўли блан жам'и бўлиб олинадиган ҳосил 2 миллион 139.2 минг тоннага етказилади. Бешйилликнинг охирида бориб, қанд лавлагининг ҳосили гектаридан ўрта ҳисоб блан 290 центнерга етади ва умумий ҳосил 1 миллион 162,9 минг тоннани ташкил этади. Канон, тамаки, махорка, кунжут, зиғир ва бошқа мойли экинлар ҳосили анча оширилади ва уларнинг умумий маҳсулоти кўпайтирилади. Бешйилликнинг охирига бориб, умумий ғалла ҳосили гектаридан ўрта ҳисоб блан 9.5 центнердан олинганда, 1 миллион 302,4 минг тоннага етказилади.

Бешйилликнинг охирига бориб, республикада барча қишлоқ хўжалик экинларининг майдони 3 миллион 213 минг гектарга, шу жумладан донли экинлар майдони 1 миллион 371 минг гектарга, техника экинлари майдони 1 миллион 131 минг гектарга, сабзавот-полизчилик, картошка майдони 112 минг гектарга, ем-хашак экинлари майдони 699 минг гектарга етказилади.

Колхозларнинг суғориладиган ерлардаги экин майдони бешйилликнинг охирига бориб 1 миллион 778,6 минг гектарга етказилади.

Суғориладиган ерларда деҳқончилик вазифаларини амалга ошириш учун тўртинчи бешйилликда 460 минг гектар ташлаб қўйилган ва фойдаланилмай келган ерлар ўзлаштирилиши, шу жумладан 320 минг гектар ер чигит ва беда экиш учун, ва янги суғориладиган 173 минг гектар ер ўзлаштирилиши лозим. Бунинг учун жуда катта ирригация қурилиши программасини амалга ошириш, Каттақўрғон ва Ўртатўқай сув омборлари қурилишини, Мирзачўлдаги Киров номли канал, Молотов номли Туябўгиз сув омбори блан Молотов номли каналнинг суғориш системаси, Шимолий Тошкент канали, Охунбобоев номли канал, Андреев номли Шимолий Фарғона канали қурилишларини ўз вақтида битказиш, Марказий Фарғонадаги ирригация ишларини, шунингдек Сурхондар'ё областини суғориш ишларини амалга ошириш зарур. Пахта орол каналини қайта қуриш, Чимбой суғориш тармоғини қайта ускуналаш ва Ленин номли каналнинг суғориш тармоғини кенгайтириш лозим.

Мавжуд ирригация тармоқларини техника жиҳатидан қайта қуриш чораларини кўриш, суғориладиган ерларни сув блан та'минлаш ва уларнинг мелиорация аҳволини яхшилаш тадбирлари амалга оширилиши керак.

Бизнинг сув хўжалигимиз бешйил ичида механизмлар—экскаваторлар, ариқ тозалайдиган машиналар, ер текислайдиган машиналар, тракторлар, автомашиналар блан та'минланиши лозим. Қурилишларда тупроқни сув блан ювиш ва портлатиш усулларини кенг қўлланиш, оғир ишларни механикалаштириш, ирригация ишидаги бутун техникани юксак даражага кўтаришимиз керак.

Суғориш ишлари соҳасида олдимизда янги улуғвор вазифалар турипти. Амудар'ёнинг сувидан фойдаланиш ва Қайрақкум сув омборини қуриш юзасидан лойиҳалаш, қидириш ва бу соҳадаги тайёрлик ишларини қизитиб юборишимиз лозим.

Амудар'ё сувидан фойдаланиш яна қарийб 1 миллион гектар ерни суғориш имкониятини беради, суғориладиган ерларда деҳқончиликни ривожлантириш учун жуда порлоқ истиқболни та'минлайди ва бу пахтачилик тарихида янги саҳифа очади.

Колхоз ва совхозлар ҳосилни ошириш учун деҳқончиликни маданий усулда олиб боришлари, илғор фан ва агротехника янгиликларини кенг қўлланишлари, алмашлаб экишни тўғри амалга оширишлари, бу соҳада беда ва кўп йиллик ўтлардан тўғри фойдаланишлари, лалмикор ерларни ўз вақтида ва яхши шудгор қилишлари лозим.

Шу блан бир қаторда пахтачилик ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларининг селекция ва уруғчилик ишлари ҳам яхшиланмоғи лозим.

Планда пахта ва бошқа техника экинлари учун ма'дан ўғитларга бўлган талабни тўла равишда қондириш кўзда тутилади.

Янги машиналар ишлатилиши ва улардан тўғри фойдаланиш бизга пахтачиликдаги дала ишларини тўла равишда механикалаштиришга ва бешйилликнинг охирига бориб, пахтачиликни механикалаштириш даражасини асосан ССР Иттифоқи Халқ Комиссарлари Советининг 1946 йил 2 февральда чиқарган қарорида белгиланган даражага етказишга имкон беради, я'ни 1953 йилга бориб, ер ҳайдаш ишларини 95 процент, экиш ишларини 90 процент, эгат бўйлаб культивация қилишни 90 процент, кўндалангига культивация қилишни 60 процент, очилган пахтани теришни 50 процент, кўрак теришни 90 процент, ғўзапоя юлишни 95 процент, кўрак чувишни 100 процент, шудгор қилишни 95 процент механикалаштиришга эришамиз. Бунинг учун эса, МТСларни кўпайтириш, мавжуд МТСларни мустаҳкамлаш, уларни янги машиналар блан қуроллантириш, ремонт базаларини кенгайтириш лозим.

Янги бешйилликда колхозларда электрлаштириш ишлари кучайтирилади. 1950 йилнинг охирига бориб, 1.000 та янги колхоз электростанцияси қурилиб фойдаланишга топширилади, уларнинг қуввати 53 минг киловатт бўлади.

Шу блан бир вақтда колхозларда ёрдамчи корхоналар: тегирмонлар, обжувозлар, ёғ жувозлар, темирчилик, бинокорлик материаллари (ғишт, черепица, оҳак ва бошқалар) корхоналар ва транспорт асбоблари ишлаб чиқарадиган корхоналар қурилиши кенг миқ'ёсда қизитиб юборилиши лозим.

(ДАВОМИ УЧИНЧИ БЕТДА).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ VIII СЕССИЯСИ

1946-1950 йиллар мобайнида Ўзбекистон ССРнинг халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш бешйиллик плани тўғрисида

Ўзбекистон ССР Давлат План Комиссиясининг раиси ўртоқ Х. М. АБДУЛЛАЕВ доклади

(БОШИ БИРИНЧИ ВА ИККИНЧИ БЕТ ЛАРДА)

Чорвачилик соҳасида республика олдида ғоят катта вазифалар туради: Колхозларда жамоат чорвачилигини янада ўстириш, унинг маҳсулдорлигини кўтариш, шунингдек иш ҳайвонларининг сонини анча кўпайтириш кўзда тутилади. Бешйилликда отлар сони 1945 йилдагига қараганда 62 процент, қорамоллар сони 50 процент, қўй ва эчкилар сони 74 процент, шу жумладан қоракўл қўйлари сони 84 процент кўпайтирилади. Қоракўл терининг сифати кўп яхшиланади. Бешйилликнинг охирига бориб, колхозларда биринчи нав' қоракўл терилар 65 процентга, совхозларда эса, 75 процентга, шу жумладан кулранг қоракўл 10 процентга етказилади. Колхозларда «Сур» рангли тери берадиган қоракўл қўйларнинг подалари кўпайтирилади.

Бешйилликнинг охирига бориб, боқиладиган ҳарбир сигирдан ўрта ҳисоб блан 900 литр сут соғилади. Сўйиладиган молнинг оғирлиги 35 процент оширилади, ҳарбир қўйдан юнг олиш 10 процент кўпайтирилади.

Ем-хашак базасини яхшилаш учун ем-хашак экинлари—беда, илдизини мол ейдиган, силосли ва бошқа экинларнинг майдонини кенгайтириш зарур.

Яйловларда боқиладиган чорвачиликни айниқса қоракўлчилик районларида кенгайтириш, республиканинг ўзида бўлган ва республикадан ташқарида ажратилган яйловларда ер тузилиши ишларини тугаллаш, эски қудуқларни ремонт қилиш ва янги қудуқлар қуриш, уй-жой ва ишлабчиқариш бинолари қуриш лозим.

Пиллачиликни юксалтириш—энг муҳим вазифа. Шунинг учун мавжуд тутзорларни кенгайтириш ва яхшилаш, энг яхши нав'ли кўп барг берадиган тут кўчатларини ўтказиш, уларни яхши парвариш қилиш, қуртнинг яхши нав'ларини ва дурагой зотларини боқиш, қурт уруғининг сифатини яхшилаш ва қурт боқиш усулларини кенг миқ'ёсда қўллаш керак.

Бешйилликнинг охирига бориб, умумий пилла ҳосили 14.800 тоннага етади ва ҳарбир қути қурт уруғидан 52 килограммгача пилла олинади.

Беш йил мобайнида колхозларда 8 минг гектарга яқин тут кўчатзорлари барпо этиш, камида 40 миллион тут кўчати ўтқазиш лозим.

Колхозлар, совхозлар, ёрдамчи хўжаликлар ва томорқа участкаларида беш йил ичида **боғдорчилик ва токзорчилик** анча ривожлантирилади. 1946—1950 йиллар мобайнида колхозларда 15.000 гектар ерга ток кўчати ўтқизиш, 13.150 гектар янги боғ ва субтропик дарахтлар кўкартириш, 1.300 гектар жойда резавор мевалар ўстириш лозим.

Шаҳарлар ва саноат марказлари атрофидаги сабзавот, картошка базаларини мустаҳкамлаш ва янада кенгайтириш, меҳнаткашларни сут, гўшт ва мевалар блан та'минлаш учун бу жойларда чорвачилик, боғдорчилик ва токзорчиликни ҳар тарафлама ривожлантириш кўзда тутилади.

Янги бешйилликда дарахт ўтқазишни ва ўрмон-мелиорация соҳасидаги ишларни анча яхшилаш мўлжалланади. Колхозларда ва давлат ер фондига қарашли жойларда 12.000 гектар ерни дарахтзор қилиш; чўлларда ва тор этакларида 49.100 гектар ерга дарахт ўтқизиш кўзда тутилади.

Колхозларнинг жамоат хўжалигини мустаҳкамлаш ва ривожлантириш мақсадида уларни ташкилий хўжалик жиҳатидан янада мустаҳкамлашни, колхозларнинг даромадларини, бўлинмас фондларини кўпайтиришни та'минлаш зарур. Колхозларнинг жамоат ерларини талон-тарож қилинишдан сақлаш, қишлоқ хўжалик артели Уставининг бузилишига йўл қўймаслик. Социалистик мулкни ҳар тарафлама мустаҳкамлаш зарур.

Колхозларда ишлаб чиқаришни механизациялаштириш, меҳнатни тўғри ташкил қилиш, даромад тақсимлашда меҳнат кунининг ролини ошириш ва қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилини оширганлиги, чорва молларини яхши парвариш қилганлиги, ҳамда уларнинг маҳсулдорлигини оширганлиги учун қўшимча ҳақ тўлаш усулини кенг қўлланиш лозим. Қишлоқ хўжалиги соҳасидаги энг муҳим вазифаларимиз шулардан иборат.

Қишлоқ хўжалиги соҳасида ишловчи илмий-текшириш ташкилотларининг ишлари анча яхшиланиши ва уларнинг роли оширилиши лозим.

Г) ТРАНСПОРТ ВА АЛОҚА СОҲАСИДА

Бешйиллик планда **темир йўл транспортини** ва унинг техникасини анча ривожлантириш кўзда тутилади. Темир йўл транспорти янги техника базаси—ҳозирги замон локомотивлари, тепловозлари олади.

Тепловозларни ремонт қилишга мувофиқлаштирилган паровоз-ремонт заводи қурилади ва йўл устахоналари қурилиши тамомланади. Бешйилликнинг ичида пассажир вагонларини ремонт қилиш учун катта-техника станцияси битказилиб ишга туширилади. Пассажир вагонлари депоси мустаҳкамланади, Тошкент вокзали кенгайтирилади. Из хўжалиги анча кучайтирилади ва Ўзбекистон ССРдаги темир йўлларнинг поездларни ўтказиш қуввати оширилади.

Темир йўл транспортига сарф қилинадиган улгуржи харажатларнинг миқдори беш йил ичида 200 миллион сўмни ташкил этади. Дар'ё флотининг қуввати оширилиши, автотранспорт ва ҳаво транспорти кенгайтирилиши натижасида Хоразм область ва Қорақалпоғистон АССРнинг темир йўл блан алоқаси яхшиланади.

Автомобиль транспорти соҳасида катта вазифалар турипти.

УзССР Автомобиль транспорти министрлигига қарашли автомобиль транспорти блан юк ташиш 1950 йилга бориб, 4,3 миллион тоннага етказилади, юк обороти эса, 86 миллион тонна-километрга етказилади. Бу ҳол темир йўл транспортида юк ташишни анча камайтиради.

Область ва район марказлари ўртасида автобусларнинг доимий қатнови кучайтирилади. Беш йил ичида Урганч ва Фарғона шаҳарларида автомашиналар ремонт қиладиган заводлар барпо этилади ва мавжуд заводлар қайтадан қурилади.

Автомобильда юк ташишнинг ўсиши **йўл хўжалигини** яхшилашни талаб қилади. Бешйиллик планга кўра, Тошкент блан Қўқон орасида 221 километр узунлигида тош йўл қуриш, Зарафшон ва Сурхондар'ё йўлларига шағал ёткизиш ва Чирчиқ йўлини асфальтлаш кўзда тутилади. Маҳаллий йўлларнинг тармоқлари бирмунча кенгайтирилади ва яхшиланади.

Қолган-Чирчиқ, Оқдар'ё, Зарафшон, Қорадар'ёга янги кўприклар солинади.

Бешйиллик планда **телефон-телеграф алоқаси ва радио алоқасини** кучайтириш тадбирлари катта ўрин тутади.

Район марказларини, қишлоқ советларини, машина-трактор станцияларини ва совхозларни тўла равишда телефонлаштириш кўзда тутилмоқда. 1950 йилга бориб, республикада радио приёмникларнинг сони 120 мингтага етказилади. Ҳамма район марказлари ва қишлоқ советлари радиолаштирилади, бунинг учун қўшимча равишда 700 та радиоузел қурилади, 4.500 километр мосафага сим тортилади.

Ҳаво транспорти соҳасида. Маҳаллий аҳамиятга эга бўлган ҳаво йўллари 3.285 километр кенгайтирилади. Тошкент шаҳри блан барча область марказлари орасидаги ҳаво йўли кенгайтирилади, шунингдек область марказларини ба'зи районлар блан боғловчи маҳаллий ҳаво йўллари ҳам кўпайтирилади.

II. ХАЛҚНИНГ МОДДИЙ АҲВОЛИНИ ЯХШИЛАШ ВА МАДАНИЙ САВИЯСИНИ КЎТАРИШ ПЛАНИ

Халқнинг моддий аҳволини яхшилаш, маданий савиясини кўтариш—бешйиллик планнинг энг муҳим вазифасидир. Ватан уруши йилларида халқимиз кўпгина муҳтожликларни кечирди. Совет кишилари ўз ватанларининг ҳарбий қудратини мустаҳкамлаш учун ўзларига энг зарур бўлган нарсалардан ҳам воз кечдилар.

Бешйиллик планда халқнинг моддий фаровонлигини урушдан аввалги даражагача кўтарибгина қолмасдан, балки уни лай ҳам ошириб юбориш кўзда тутилади. Мол оборотини кучайтириш, ҳамма молларнинг нархини пасайтириш, ишчилар ва хизматчиларнинг йиллик ўртача иш ҳақларини ошириш, колхозчиларга натура ва пул блан бериладиган меҳнат ҳақларини кўпайтириш, уй-жой фондини кенгайтириш ва аҳолига маданий-маиший хизматни кучайтириш кўзда тутилади.

Ўзбекистон ССРнинг республика ва маҳаллий хўжалигидаги ишчилар ва хизматчиларнинг сони 1950 йилда 910 минг кишига етказилади.

Республика халқ хўжалигини малакали ишчи кучи блан та'минлаш учун ишчиларни колхозлар блан шартномалар тузиш асосида ташкилий йўл блан олишни тиклаш, якка тартибда, бригада ва курсларда та'лим бериш йўли блан оммавий касбларни ўрганган кадрлар тайёрлашни кенг йўлга қўйиш керак. Тўртинчи бешйиллик даврида фақат саноатдагина 150 минг кишини курсларда ўқитиш, техника минимумидан ўтказиш кўзда тутилади.

Саноатнинг ҳамма тармоқларида ишчиларга меҳнат учун ишбай-прогрессив усулда ҳақ тўлаш, шунингдек инженер-техник ходимларни ишлабчиқариш планларини тўла ва ошириб бажарганликлари учун мукофотлаш тартиби жорий қилинади. Саноатда техника жиҳатидан асосланган нормалар қўлланиш кучайтирилади. Шу блан бирга, ишлабчиқаришда меҳнат шароитини янада яхшилаш юзасидан кўпгина тадбирларни амалга ошириш вазифаси туради.

Бешйилликда уй-жой қурилиши кенг миқ'ёсда кучайтирилади. Планда давлат уй-жой фондини 900 минг квадрат метр ҳажмида, шу жумладан маҳаллий советлар йўли блан 60 минг квадрат метр ҳажмида кўпайтириш кўзда тутилади.

Шаҳарларда ва ишчилар турадиган посёлкаларда аҳолининг ўз маблағи ва давлат томонидан бериладиган қарз ёрдами блан 150 минг квадрат метр ҳажмида якка тартибда уй-жойлар қуриш кўзда тутилади. Бундан ташқари, планга кўра, хўжалик ташкилотларининг кучи блан бир хонадон ва икки хонадон турадиган алоҳида уй-жой бинолари қурилади, бу уй-жой бинолари узоқ муддатли қарзга ишчиларга, инженер-техник ходимларга ва хизматчиларга сотилади.

Уй-жой биноларини улгуржи ремонт қилдириш—маҳаллий советлар ва корхоналарнинг энг муҳим вазифасидир.

Бу ремонт қилиш учун сарф қилинадиган маблағнинг миқдори 106.5 миллион сўм миқдорида белгиланади.

Маҳаллий советларнинг меҳмонхоналари беш йил ичида батамом тикланиб, улгуржи ремонтдан чиқарилади ва кенгайтирилади. Тошкент шаҳрида 250 номерли марказий меҳмонхона ва вокзал ёнида ҳам бир меҳмонхона қурилади.

Колхозларнинг уй-жой қурилишида пахса девор ўрнига, томи ўтга чидаш берадиган бинокорлик материаллари блан европача ғиштлик уй-жой бинолари қурилади.

Бешйиллик планда **коммунал хўжалиги соҳасида** коммунал электростанциялар, водопровод, канализация, трамвай алоқаси, ҳаммом ва кирхоналарни тузатиш ва кенгайтириш, шаҳарлар ва ишчилар яшайдиган посёлкаларни обод қилиш ва тозалаш, шунингдек кўча ва майдонларга асфальт ёткизиш ва текислаш ҳамда уларни кўкаламзорлаштириш мўлжалланади.

Умумий қуввати 11,3 минг киловатт бўлган 13 та янги коммунал гидроэлектростанцияси қуриш ва уларни фойдаланишга топшириш кўзда тутилади.

Тошкент трамвай йўлларининг узунлиги 1950 йилга бориб, 120 километрга етказилади. Тошкент шаҳрида троллейбуслар қатнови йўлга қўйилади. 1950 йилга бориб, коммунал водопроводлари бир кеча-кундузда ўрта ҳисоб блан 116 минг кубометр сув етказиб берадилар.

Тошкентда янги Қибрай водопроводини қуришга киришилади. Бу водопроводнинг биринчи навбати бешйилликнинг охирида битказилади.

Халқ маорифи соҳасида шаҳарларда ҳам ва қишлоқларда ҳам 7 ёшдаги болаларга умумий мажбурий та'лим беришни та'минлаш, болаларни ўқитиш ва тарбиялаш ишларининг сифатини яхшилаш зарур.

Ватан уруши даврида ўқимасдан қолган ёшларни ишчи ва деҳқон ёшлари мактабларига тортиш йўли блан ўқитишни та'минлашимиз лозим. Ўзбекистон ССРдаги бошланғич, етти йиллик ва ўрта мактабларнинг умумий сони 1950 йилда 4740 тага, уларда ўқувчилар сони эса, 1 миллион 85 минг кишига етказилади. Беш йил ичида шаҳарларда 24 та мактаб ва қишлоқ жойларида камида 80 та мактаб қуриш кўзда тутилади.

Республика халқ хўжалигининг олий ва ўрта ма'лумотли мутахассисларга бўлган талаби ўсиб бораётганлигини ҳисобга олиб, беш йил мобайнида Ўзбекистондаги олий ўқув юртларида 26.6 минг мутахассис ва техникумларда 34 минг мутахассис тайёрлаш кўзда тутилади.

Илмий-текшириш муассасаларининг тармоғи анча кенгайтирилади. Фанлар академиясининг илмий ва лаборатория базасини мустаҳкамлаш юзасидан жуда катта ишлар қилинади. Қишлоқ хўжалиги, медицина ва машинасозлик институтлари ташкил қилинади.

Фанлар академиясида юқори малакали мутахассислар, фан кандидатлари ва докторлари тайёрлаш кучайтирилади.

Бешйиллик план **болалар муассасаларининг** тармоғини янада кенгайтиришни ва уларнинг ишини яхшилашни кўзда тутади. Республикадаги болалар боғчаларида тарбияланадиган болаларнинг сони 1950 йилда 60,9 мингга етказилади. Ватан уруши даврида ота-оналаридан ажралган болалар, болалар боғчаларида давлат ҳисобидан тарбияланади.

Шаҳарлардаги ва қишлоқ жойларидаги маданият уйлари, клублар, қизил чойхоналар, қироатхоналар тикланади ва улар янада кенгайтирилади. Кутубхоналарнинг сони 2700 тага етказилади. Тошкент шаҳридаги Давлат халқ кутубхонаси қурилиб бўлади.

Ўзбекистон ССРда сан'атни янада гуллатиш, бадиий ҳаваскорликни юксалтириш ва ўсиб бораётган ижодий кучларни аниқлаш мақсадида, бешйиллик план 1950 йилда театрлар сонини 47 тага етказишни ва театрлар, музика ва хор ансамбльлари ҳамда кино студияларини янги ижодий кучлар блан тўлдиришни кўзда тутади. Бу йил Тошкент шаҳридаги Ўзбекистон опера ва балет театри биносининг қурилиши битказилиши лозим. Беш йил ичида Ҳамза номли Академия театри учун янги бино қуриш ва бошқа шаҳарларда ҳам бирқанча ёзги ва қишки театрлар, 8 та янги кинотеатр қуриш ва 1950 йилга бориб, кинонинг сонини 970 тага етказиш мўлжалланади.

Планда **халқ соғлиғини сақлаш** ишини яхшилаш, касалхоналар, поликлиникалар, шифохоналарни кўпайтириш, хотинлар ва болалар консультациялари, туғуруқхоналар, сут ошхоналари ва болалар ясляларининг тармоғини кенгайтириш кўзда тутилади. 1950 йилга бориб, касалхоналардаги ўринлар 29.600 тага етказилади, доимий яслалардаги ўринлар сони 65 мингтага ва мавсумий яслалардаги ўринлар сони эса 200 мингга етказилади.

Санатория-курортлар ва дам олиш уйларининг сони анча кўпайтирилади. Сил касалларини даволаш институтлари, шунингдек эпидимиология ва микробиология институтлари қурилади.

Давлат ва социал та'минот соҳасида Ватан уруши инвалидларининг, ҳалок бўлган жангчилар оилаларининг ва меҳнат инвалидларининг моддий-маиший аҳволини ва уларни ишга жойлаштиришни янада яхшилаш ва уларни инвалидлар кооперациясига тортиш вазифаси олдимизда туради.

Мол обороти соҳасида. Бешйиллик план давлат ва кооперация савдосининг ҳажмини ошириш, я'ни 1950 йилда 6,6 миллиард сўмга етказишни кўзда тутади. Аҳолига кўплаб а'ло сифатли озиқ-овқат моллари, газлама, кийим-кечак, пойафзал, гўшт ва балиқ маҳсулотлари, қанд ва кондитер моллари, маданий-маиший моллар: сим кроватьлар, чинни ва шиша идишлар, радиоприёмниклар, мебельлар ва бошқа маданий-хўжалик эҳтиёжлари учун зарур моллар сотиш кенгайтирилади. Ёғоч, темир, мих, ғишт, дераза ойналари, атторлик буюмлари ва бинокорлик-ремонт ишлари учун зарур бўлган бошқа материаллар блан савдо қилиш ишлари йўлга қўйилади.

Шаҳар ва қишлоқларда давлат ва кооператив савдосининг тармоқлари 1945 йилдаги 10,7 минг дўкондан 1950 йилда 20 минг дўконга етказилади.

Бешйиллик планда умумий овқатланиш муассасаларининг ишини яхшилаш, шаҳарлар, район марказлари ва аҳоли яшайдиган катта пунктларда маданий чойхоналарни кўпайтириш кўзда тутилади.

III. ЎЗБЕКИСТОН ОБЛАСТЬЛАРИДА ХАЛҚ ХЎЖАЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ БЕШЙИЛЛИК ПЛАНИ

Ўзбекистон ССР халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш соҳасидаги умумий вазифаларга асосан, бешйиллик план республиканинг областьларида қуйидаги вазифаларни ҳал қилишни кўзда тутади:

Тошкент шаҳрида бешйиллик план, саноат, маданият, сан'атни янада ривожлантириш ва шаҳар меҳнаткашларининг турмуш шароитларини яхшилашга жуда кўп миқдорда улгуржи харажатлар сарф қилишни кўзда тутади. Республикамизнинг пойтахтида республика, маҳаллий ва кооператив саноати томонидан саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 1950 йилда урушдан аввалги даражасидан 74,8 процент ортади.

Республика ва маҳаллий аҳамиятга эга бўлган хўжаликкагина бўладиган улгуржи харажатларнинг умумий миқдори 225 миллион сўм белгиланади. Бундан ташқари, Иттифоқ аҳамиятига эга бўлган саноат учун ҳам кўп миқдорда улгуржи харажатлар сарф қилиш мўлжалланади. Уй-жой фонди анча кенгаяди. Трамвай ва автобус қатновини кучайтириш ва яхшилаш, троллейбуслар қатновини йўлга қўйиш мўлжалланади. Планда водопровод, канализация шахобчаларини қайта қуриш ва кенгайтириш, шунингдек шаҳарни обод қилиш юзасидан ҳам шу каби ишларни бажариш кўзда тутилади.

Янги маориф ва соғлиқни сақлаш муассасалари қуриш ва уларни кенгайтириш учун кўп миқдорда маблағ сарфлаш кўзда тутилади. Тошкент республикамизнинг намунали, энг маданиятли ва обод шаҳри бўлмоғи лозим.

Қорақалпоғистон АССРда. Асосий э'тибор пахтачиликни кучайтиришга, шунингдек бедачиликни тиклаш ва янада ривожлантиришга қаратилади. Шу блан бир қаторда чорвачиликни, балиқ овлаш ва балиқ саноатини, боғдорчилик ва полизчиликни зўр бериб ривожлантириш, маҳаллий саноатни анча кенгайтириш ва республиканинг ишлабчиқариш кучларини янада ривожлантириш учун унинг табиий бойликларини ўрганиш ишларини қизитиб юбориш кўзда тутилади.

Республика ва маҳаллий хўжаликка марказлаштирилган тартибда сарфланадиган улгуржи харажатларнинг умумий миқдори 125 миллион сўмни ташкил этади. 1950 йилга бориб, колхозларда экин майдони 178,9 минг гектар, шу жумладан пахта майдони 84 минг гектар, беда майдони 66 минг гектаргача кўпайтирилади. Пахта ҳосили гектаридан 20 центнергача, умумий териладиган пахта эса, 168 минг тоннага етказилади.

Ташландиқ бўлиб қолган ва фойдаланилмасдан ётган суғориладиган ерлардан 42 минг гектар ерни ўзлаштириш ва ирригация қурилишлари ҳисобига 17,6 минг гектар ерга экин эка бошлаш кўзда тутилади.

Беш йил ичида отлар сони 1945 йилдагига қараганда 69 процент, қорамоллар сони 36 процент, қўй ва эчкилар сони 64 процент, шу жумладан қоракўл қўйлари сони 71 процент кўпайтирилади.

Планда тўқимачилик ва озиқ-овқат саноати, маҳаллий саноат ва ҳунармандчилик кооперацияси, шунингдек бинокорлик материаллари саноати янги корхоналарини қуриш юзасидан ҳам анчагина ишларни қилиш кўзда тутилади. Сув, автомобиль ва ҳаво транспортини ривожлантиришга алоҳида э'тибор берилади. 1950 йилга бориб, саноат маҳсулоти ишлабчиқариш урушдан аввалги даражага қараганда 195,3 процент кўпайтирилади ва бу маҳсулот 135,7 миллион сўмни ташкил этади.

Тошкент областида пахта экиладиган янги ерларни ўзлаштириш юзасидан анчагина тадбирлар амалга оширилади. Шу сабабли областьнинг пахтачиликдаги, шунингдек шоли ва бошқа техника экинлари (каноп, қанд лавлаги, канакунжут) етиштиришдаги аҳамияти янада ортади. Шу блан бир қаторда боғдорчилик, токзорчилик ва сабзавотчилик ҳам жуда ривожлантирилади. 1950 йилга бориб, колхозларнинг экин майдони 456 минг гектарга етади, шу жумладан пахта майдони 117 минг гектар, пахта ҳосили гектаридан 22,2 центнер, умумий пахта маҳсулоти 259,6 минг тонна бўлади.

Бешйилликда колхозларда отлар сони 72 процент, қорамоллар сони 22 процент, қўй ва эчкилар сони 73 процент кўпайтирилади.

Планда кўмир қазиш, электр қуввати, ўғит ишлаб чиқаришга, металл ва цемент чиқаришга катта аҳамият берилади.

Республика маҳаллий ва кооператив саноати корхоналарида маҳсулот ишлабчиқариш 1950 йилга бориб, Тошкент шаҳрини ҳам қўшиб олганда, 1940 йилдагига қараганда 174,8 процент кўпайтирилади. Республика ва маҳаллий хўжаликка қарашли саноатга марказлашган тартибда сарф қилинадиган улгуржи харажатларнинг умумий миқдори 200 миллион сўм белгиланади.

Самарқанд областида пахтачиликни, ғаллачиликни янада юксалтириш, қанд саноати ва қанд лавлаги экишни, виночиликни ва токзорчиликни, чорвачилик ва пиллачиликни ривожлантириш, кенг исте'мол моллари ишлаб чиқарадиган турли соҳаларини, шунингдек нодир металлар қазиб олишни кучайтириш кўзда тутилади.

Бешйилликнинг охирига бориб, колхозларнинг умумий экин майдони 786,1 минг гектарга, шу жумладан пахта майдони 105 минг гектарга, қанд лавлаги майдони 20,5 минг гектарга етказилади. Пахта ҳосили гектаридан 21 центнергача, умумий териладиган пахта эса, 220,5 минг тоннага олиб борилади; қанд лавлаги ҳосили гектаридан 280 центнерга ва умумий олинадиган қанд лавлаги 574 минг тоннага етказилади.

Колхозларда бу давр ичида отларнинг сони 71,6 процент, қорамоллар сони 21,2 процент, қўй ва эчкилар сони 94 процент, шу жумладан қоракўл қўйларининг сони 108,8 процент кўпайтирилади.

Планда Каттақўрғон сув омбори қурилишини мўлжалланган миқдорда сув сиғадиган қилиб битказиш ва сув омборидан фойдаланиб, Самарқанд областида 30 минг гектар ерни суғориш ва ўзлаштириш кўзда тутилади.

Республика ва маҳаллий аҳамиятга эга бўлган хўжаликкагина сарф қилинадиган улгуржи харажатларнинг умумий миқдори 195 миллион сўм белгиланади. Пахта тозалаш, тўқимачилик, енгил ва озиқ-овқат саноати корхоналари қуриш, бинокорлик материаллари саноатини, маҳаллий ва кооператив саноатини ривожлантириш мўлжалланади.

Фарғона областида планда пахтачиликни, пиллачиликни, лавлаги етиштиришни янада юксалтириш, боғдорчилик, токзорчиликни, газлама корхоналари, ипакчилик, трикотаж ва озиқ-овқат саноатини ривожлантириш, маҳаллий саноатни, ҳунармандчилик кооперациясини ҳартарафлама кенгайтириш, нефть тозалашни ва ма'дан ўғитлар ишлаб чиқаришни кучайтириш кўзда тутилади.

Колхозларнинг экин майдонини 1950 йилга бориб, 229,3 минг гектарга, шу жумладан пахта майдонини 122 минг гектарга етказиш кўзда тутилади. Пахта ҳосилини гектаридан 22 центнерга ва териб олинадиган умумий пахтани 268,4 минг тоннага, қанд лавлаги ҳосилини гектаридан 278 центнерга ва қанд лавлагидан олинадиган умумий ҳосилни 376 минг тоннага етказиш лозим.

Колхозларда отларнинг сони 1945 йилдагига қараганда 48,4 процент, қорамоллар сони 9,4 процент, қўй ва эчкилар сони 41 процент кўпайтирилади.

Республика, маҳаллий ва кооператив саноатининг маҳсулоти 1950 йилга бориб, урушдан аввалги даражага қараганда 16 процент кўпайтирилади. Республика ва маҳаллий аҳамиятга эга бўлган хўжалик учун сарф қилинадиган улгуржи харажатларнинг умумий миқдори 102 миллион сўмни ташкил этади.

Андижон областида. План республиканинг асосий пахтакор области сифатида, пахтачиликни янада юксалтиришни, шунингдек нефть чиқаришни кучайтириш, пиллачилик, сабзавотчилик ва мевачиликни ривожлантиришни та'минлайди.

1950 йилга бориб, колхозларнинг экин майдони 207,9 минг гектарга, шу жумладан пахта майдони 118 минг гектарга етказилади. Пахта ҳосили гектаридан 27 центнерга, умумий териб олинадиган пахта ҳосили 318,6 минг тоннага етказилиши лозим.

Коллекторлар ва зовурларни тиклаш, янги коллекторлар ва зовурлар қуриш, мавжуд ирригация тармоқларини қайта қуриш ва ускуналаш, шунингдек, ирригация учун тайёрлаб қўйилган ва қишлоқ хўжалигида фойдаланилмасдан қолиб кетган 43,7 минг гектар ерни ўзлаштиришни та'минлаш лозим.

Колхозларда отларнинг сони 1945 йилдагига қараганда 56 процент, қорамоллар сони 15,3 процент, қўй ва эчкилар сони 45 процент кўпайтирилади.

Республика ва маҳаллий аҳамиятга эга бўлган корхоналарнинг саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш кўлами планга кўра, 1950 йилга бориб, 271,2 миллион сўмни ташкил этади.

Планда Андижон ва Ленинск шаҳарларини газдан фойдаланишга кўчириш ишларини кучайтириш кўзда тутилади. Нефть чиқаришни янада ривожлантириш ва кўпайтиришга, конлар ва нефть қидирилаётган жойлар (развелкалар) — Андижон, Полвонтош, Жанубий ва Шимолий Оламушук ва бошқа жойларда нефть чиқазишни ва унинг саноатини ривожлантириш ҳам нефтьдан фойдаланиш мақсадида пармалаш ишларини кучайтиришга алоҳида э'тибор берилади. Планда саноатнинг бошқа тармоқларини ҳам анча ривожлантириш кўзда тутилади. Республика ва маҳаллий аҳамиятга эга бўлган хўжаликка марказлашган тартибда сарф қилинадиган улгуржи харажатларнинг миқдори 62 миллион сўмни ташкил этади.

Бухоро областида. Бешйиллик планга кўра, область қишлоқ хўжалигининг етакчи соҳаси — пахтачиликни ва қоракўлчиликни янада юксалтириш, шунингдек пиллачилик, боғдорчилик ва токзорчиликни ривожлантириш кўзда тутилади.

Бешйилликнинг охирига бориб, колхозларнинг умумий экин майдони 195.9 минг гектарга, шу жумладан пахта майдони 130 минг гектарга етказилади. Пахта ҳосили ҳар гектардан 20,1 центнерга, умумий пахта ҳосили эса, 260 минг тоннага етказилади.

Беш йил ичида колхозларда отларнинг сони 53.4 процент, қорамолларнинг сони 23,1 процент, қўй ва эчкилар сони 93,2 процент, шу жумладан қоракўл қўйларининг сони 96,8 процент кўпайтирилади.

Ирригация қурилишлари соҳасида планга кўра, Самарқанд области блан биргаликда Каттақўрғон ҳовузи қурилишини мўлжалланган миқдорда сув йиғадиган қилиб тамомлаш ва ана шу ҳовузнинг ёрдами блан суғориладиган 20 минг гектар ерни ўзлаштириш, шунингдек қишлоқ хўжалигида фойдаланилмасдан ётган суғориладиган ерлардан 31,2 минг гектар ерни ўзлаштириш мўлжалланади.

План мавжуд корхоналарни қайта қуриш ва кенгайтиришни, шунингдек янги корхоналар қуришни, асосан маҳаллий саноат ва ҳунармандчилик саноати йўли блан янги корхоналар қуришни кўзда тутади. Республика ва маҳаллий аҳамиятга эга бўлган хўжалик учун марказлашган тартибда сарф қилинадиган улгуржи харажатларнинг миқдори 70 миллион сўмни ташкил этади.

Республика ва маҳаллий аҳамиятга эга бўлган корхоналарда маҳсулот ишлаб чиқариш 1950 йилга бориб, 1945 йилдагига қараганда 254,2 процент кўпайтирилади.

Наманган областида планга кўра, пахтачилик, пиллачилик, боғдорчилик ва токзорчилик янада ривожлантирилади.

Планда колхозларнинг экин майдонини кенгайтириш ва 1950 йилга бориб, уларнинг майдонини 165,8 минг гектарга, шу жумладан пахта майдонини 87 минг гектарга етказиш мўлжалланади.

Пахта ҳосили гектаридан 25.2 центнерга, умумий пахта ҳосили 217,5 минг тоннага етказилади. Миср пахтаси нав'ларининг ҳосилини ошириш ва уларнинг майдонини кенгайтириш кўзда тутилади.

Колхозларда отларнинг сони 55,5 процент, қорамоллар сони 10,5 процент, қўй ва эчкилар сони 52,4 процент кўпайтирилади.

(ОХИРИ ТЎРТИНЧИ БЕТДА)

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ VIII СЕССИЯСИ

1946-1950 йиллар мобайнида Ўзбекистон ССРнинг халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш бешйиллик плани тўғрисида

Ўзбекистон ССР Давлат План Комиссиясининг раиси ўртоқ Х. М. АБДУЛЛАЕВ доклади

(БОШИ 1—2 ВА 3-НЧИ БЕТЛАРДА)

Планга кўра, Ўртатўқай сув омбори, Шимолий Фарғона канали қурилишлари тамомланади ва уларнинг сувидан фойдаланиб, суғориладиган 20 минг гектарча янги ер ўзлаштирилади.

Планда энергетика, озиқ-овқат ва тўқимачилик саноатини ривожлантириш, шунингдек Наманган, Чуст-Поп ва бошқа жойлардаги қатламларда нефть қидириш мақсадида пармалаш ишларини кучайтириш кўзда тутилади. Ўзбекистон химия комбинатини ва унинг гидростанциясини қуришга алоҳида э'тибор берилади. Республика ва маҳаллий аҳамиятга эга бўлган корхоналарда саноат маҳсулоти ишлаб чиқариш 1950 йилга бориб, урушдан аввалги даражасидан 39,4 процент кўпайтирилади. Республика ва маҳаллий аҳамиятга эга бўлган хўжаликка марказлашган тартибда сарф қилинадиган улгуржи ҳаражатларнинг умумий миқдори 140 миллион сўмни ташкил этади.

Хоразм областида пахтачилик қишлоқ хўжалигининг етакчи соҳаси сифатида ривожлантирилади, шунингдек беда уруғи етиштириш ҳам кучайтирилади.

Бешйилликнинг охирига бориб, колхозларнинг экин майдони 156,5 минг гектарга, шу жумладан пахта майдони 85 минг гектарга етказилади. Териб олинадиган умумий пахта ҳосили 1950 йилда 161,5 минг тоннага етказилади.

Бешйилликда колхозларда отлар сони 39,3 процент, қорамоллар сони 10 процент, қўй ва эчкилар сони 43,2 процент, шу жумладан қоракўл қўйлари сони 45,3 процент кўпайтирилади.

Ирригация қурилиши соҳасида коллекторлар ва зовурларни яхшилаш ва кенгайтириш, мавжуд ирригация тармоқларини қайтадан қуриш ва ускуналаш мўлжалланади, қишлоқ хўжалиги учун фойдаланилмасдан қолиб кетган 40,8 минг гектар ер ўзлаштирилади.

Янги бешйилликда пахта тозалаш, озиқ-овқат, маҳаллий ва ҳунармандчилик кооперацияси саноатлари, транспорт ривожлантирилади.

Республика ва маҳаллий аҳамиятга эга бўлган корхоналарнинг саноат маҳсулоти ишлаб чиқариши урушдан аввалги даражага қараганда 51,2 процент кўпаяди.

Республика ва маҳаллий аҳамиятга эга бўлган хўжаликка марказлашган тартибда сарф этиладиган улгуржи харажатларнинг миқдори 61 миллион сўмни ташкил этади.

Сурхондарё областида. Планга кўра, суғориш юзасидан жуда катта тадбирларни амалга ошириш кўзда тутилади, бу эса шу бешйилликнинг ўзидаёқ пахта экиладиган, айниқса миср пахтаси нав'лари экиладиган сувли ерларни кўпайтиришга имкон беради. Ғаллачиликни, токзорчилик, боғдорчиликни ривожлантириш ва субтропик экинларини кўпроқ ўстириш ҳам мўлжалланади. Гўшт саноати, нефть ва кўмир чиқазиш саноатлари ҳам жуда ривожлантирилади.

Бешйилликнинг охирига бориб, колхозларнинг экин майдони 180,6 минг гектарни, шу жумладан пахта майдони 50 минг гектарни ташкил этади. Пахта ҳосили гектаридан 22 центнерга ва умумий пахта ҳосилининг миқдори 110 минг тоннага етказилади.

Колхозларда отлар сони 72,4 процент, қорамоллар сони 29 процент, қўй ва эчкилар сони 53 процент, шу жумладан қоракўл қўйлари сони 56,5 процент кўпайтирилади.

Республика ва маҳаллий аҳамиятга эга бўлган корхоналарнинг саноат маҳсулоти ишлаб чиқариши 1950 йилга борганда, урушдан аввалги даражага қараганда 81,2 процент ортади. Республика ва маҳаллий аҳамиятга эга бўлган хўжаликка марказлашган тартибда сарф қилинадиган улгуржи харажатларнинг миқдори 31 миллион сўмни ташкил этади.

Қашқадарё областида. Ғалла хўжалигини мустаҳкамлаш ва юксалтириш, токзорчиликни, чорвачиликни, айниқса қоракўлчиликни ривожлантириш, шунингдек пахтакор районларда пахтачиликни юксалтириш мўлжалланади. Колхозларнинг экин майдони 428 минг гектарга, шу жумладан дон экинлари майдони 330,4 минг гектарга етказилади.

Колхозларда отлар сони 1945 йилдагига қараганда 72,5 процент, қорамоллар сони 32 процент, қўйлар сони 96,3 процент, шу жумладан қоракўл қўйлари сони 104,5 процент кўпайтирилади.

Республика ва маҳаллий аҳамиятга эга бўлган корхоналарнинг саноат маҳсулоти ишлаб чиқариши 1950 йилга бориб, 1945 йилдагига қараганда 299,8 процент кўпайтирилади. Республика ва маҳаллий аҳамиятга эга бўлган хўжаликка марказлаштирилган тартибда сарф қилинадиган улгуржи харажатларнинг миқдори 43 миллион сўмни ташкил этади.

IV. ТЎРТИНЧИ БЕШЙИЛЛИК ПЛАНИНИ АМАЛГА ОШИРИШ СОҲАСИДАГИ ВАЗИФАЛАРИМИЗ

Депутат ўртоқлар! Ўзбекистон ССР халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш бешйиллик плани кам миқдорда белгиланган программадир. Бизда бу программани фақат бажарибгина қолмай, балки ошириб бажариш учун ҳам барча имкониятлар бор. Ўзбек халқи янги бешйиллик планни ўзининг яшаш манфаатларига мувофиқ бўлган, ўз севикли ватанининг иқтисодий қувватини оширишга хизмат қиладиган жонажон ва шарафли бир иш деб билади.

Бешйиллик планни бажариш ишчилардан, колхозчилардан ва интеллигенциядан катта ғайрат блан ишлашни, бир қатор қийинчиликларни енгишни ва ижодий ташаббус кўрсатишни талаб қилади.

Республикамиз олдида турган асосий хўжалик-сиёсий вазифа — ССР Иттифоқи Халқ Комиссарлари Советининг 1946 йил 2 февральда чиқарган қарори асосида пахтачиликни юксалтиришнинг Сталинча программасини тўла ва ошириб бажаришдан иборатдир.

Бу мас'улиятли ва фахрли вазифани адо этиш учун республика халқ хўжалигининг ҳамма тармоқларини бир текисда ривожлантириш, мавжуд меҳнат ва моддий-техника ресурсларини ишга солиш ва улардан тўла фойдаланиш лозим.

Биринчидан, меҳнат унумини, станоклар, машина ва ускуналардан фойдаланиш коэфициентини ошириш зарур; меҳнаткашларнинг моддий-маиший ва маданий шароитни яхшилаш йўли блан корхоналардаги кадрларни сақлаб қолиш чораларини кўриш, меҳнатни яхшироқ ташкил қилиш ва ишлабчиқариш нормасининг ҳарбир ишчи томонидан бажарилишига эришиш зарур.

Меҳнат унумини оширишнинг муҳим омили—оғир меҳнат жараёнларини механикалаштириш, янги техникани дадиллик блан қўлланиш, энг такомиллаштирилган технология, электрофикация ва ишлаб чиқариш жараёнларини автоматлаштириш усулларини қўлланишдан иборатдир.

Иккинчидан, меҳнаткашларнинг ижодий ташаббускорлигини кучайтириш, социалистик мусобақа ва стахановчилик ҳаракатини кенг қизитиш, ишлабчиқариш новаторларини аниқлаш ва уларни рағбатлантириш, уларнинг тажрибасини ёйиш, меҳнат соҳасидан илғор тажрибаларни ишлабчиқаришда қўлланиш зарур.

Учинчидан, корхоналаримизнинг ишдаги иқтисодий кўрсаткичларни яхшилаш, хўжалик ҳисоби ва фойданинг ролини кўтариш, маҳсулот таннархини муттасил пасайтира бориш, хўжасизлик ва ўринсиз харажатлардан бўладиган нобудгарчиликни тугатиш учун курашни қизитиб юбориш, хомашё, материаллар, электр, қуввати ва ёқилғини тежаб-тергаб сарфлаш қоидаларига риоя қилиш зарур.

Тўртинчидан, колхоз ва совхоз далаларининг ҳосилдорлигини оширишни та'минлаш, деҳқончилик маданиятини анча кўтариш ва агротехника фанининг муваффақиятларидан ва мўл ҳосил усталарининг тажрибасидан кенг миқ'ёсда фойдаланиш зарур.

Бешинчидан, халқ хўжалигининг ҳамма соҳаларида планлаш ишидаги интизомнинг бузилишига қарши узил-кесил кураш олиб бориш зарур. Бизнинг планларимиз ривожланишнинг иқтисодий қонунлари кучига эгадир. Шунга эришайликки, бизнинг давлат топшириқларимиз ҳарбир завод, цех, бригадага ва ҳарбир ижрочига бориб етадиган бўлсин. Планларимиз кун сайин, ой сайин ва квартал сайин бажарилиб борсин. План учун кураш фақат топшириқни умуман бажаришдан иборат бўлиб қолмай, балки топшириқнинг маҳсулот турлари юзасидан ҳам, а'ло сифатли қилиб ва таннархи нормаларига риоя қилиб бажарилишидан ҳам иборат бўлсин.

Олтинчидан, саноат ва қишлоқ хўжалигида техникани тараққий эттириш, такомиллаштирилган янги усулларни ишимизга татбиқ қилиш, илмий-текшириш ишларининг ролини ва аҳамиятини ошириш, уларнинг натижаларини ишлабчиқаришга татбиқ этиш зарур. УзССР Фанлар Академиясининг ишини яхшилаш, Ўзбекистон халқ хўжалигини янада ривожлантириш вазифаларидан келиб чиқадиган талабларга жавоб берадиган даражага кўтариш зарур. Ихчамлаштириш ва ихтиро'чилик таклифларини кўпроқ татбиқ этиш, инженер-техник ходимлар илмий жамиятларининг фаолиятини жонлантириш зарур.

Еттинчидан, кадрлар тайёрлашни зўр бериб кучайтириш ва яхшилаш, уларнинг назарий ва амалий савияларини тобора ошириш, ижрони текшириш ва ходимларнинг топширилган ишга мас'улиятсиз қарашларини тугатиш зарур. Ишимиздаги камчиликларни дадил танқид қилиш керак.

Депутат ўртоқлар! 1946 йил бутун халқ хўжалигини урушдан кейинги даврда қайта қуриш ишларини тугаллаш йилидир. Бу йил — Ўзбекистонда пахтачиликни юксалтиришда ҳал қилувчи йилдир. Мамлакатимизнинг ватан олдидаги бурчига чексиз содиқ бўлган илғор кишилари Бутун Иттифоқ социалистик мусобақасига қўшилиб, фидокорона меҳнат намуналарини кўрсатаётирлар, давлат планларини тўла ва ошириб бажариш учун курашаётирлар.

Юртимиз ватанпарварларининг ижодий ташаббуси сталинча тўртинчи бешйилликни муваффақиятли амалга ошириш учун янгидан-янги йўл ва имкониятлар қидириб топишга хизмат қилаётир.

Янгийўл район партия, совет, хўжалик ташкилотлари ва колхозларнинг ташаббуси диққатга сазовордир. Улар «1946—1947 йиллар мобайнида Тошкент область Янгийўл район колхозларининг хўжалигини ва маданий қурилишини янада юксалтириш соҳасида биринчи навбатда турган тадбирлар плани»ни тузиб чиқдилар.

Бу план шу район колхозчилари, ишчилари ва хизматчиларининг ишлабчиқаришдаги фаолиятларига ва МТСлар, колхозлар, совхозлар ва саноат корхоналарининг мавжуд имкониятларига асосланади. Янгийўлликларнинг бу ватанпарварлик ташаббусидан республикамизнинг ҳамма районлари ибрат олишлари лозим.

Ўзбекистондаги ўнларча МТСлар йиллик планни шу йилнинг олти ойи ичидаёқ бажариб қўйдилар. Ана шу илғор МТСлар орасида иккинчи Наманган, иккинчи Марғилон, Олтинкўл МТСлари ва бошқалар бор.

Самарқанд областининг тракторчилари ва механиклари мусобақани кенг миқ'ёсда қизитиб юбордилар. 2-нчи Янгийўл МТСининг коллективи трактор блан қилинадиган ишларнинг йиллик планини июльда бажарди; УзССР Олий Советининг депутати ўртоқ Исмат Тоғаевнинг тракторчилар бригадаси йиллик планини 121,5 процент бажарди.

Саноатда ҳам кўпгина ажойиб муваффақиятлар бор: Ворошилов номли машинасозлик заводида модель цехининг Василий Жиляев бригадаси олти ярим ой ичида икки йиллик нормани адо этди.

Қувасой цемент заводининг коллективи апрель ойи программасини 152 процент бажарди, майда ошириб белгиланган планни 130 процент, биринчи ярим йиллик планни эса, шу йил 6 июньда а'до этди. Завод иккинчи кварталда мамлакатга пландан ташқари 7,5 минг тонна цемент берди. СССР Бинокорлик материаллари саноати министрлиги завод коллективига 50.000 сўм мукофот ажратди ва министр Л. М. Кагапович эса завод коллективига ташаккур э'лон қилди.

М. Горький номли тикувчилик фабрикасида социалистик мусобақа кун сайин қизиб бораётир. Стахановчи Бахилова 6 ойда йиллик планини 120 процент, ўртоқ Қувонбоева 105,5 процент бажардилар. Фабрикадаги илғорлардан 18 киши йиллик нормаларини адо этдилар.

Бу мисоллар олдимизда турган хўжалик вазифаларни муваффақиятли бажариш учун жуда катта имкониятлар борлигидан гувоҳлик беради.

Броқ, бу имкониятлардан ҳамма жойда ҳам тўла равишда фойдаланаётирлар деб бўлмайди, кўпгина корхоналаримиз ва ҳатто бутун-бутун саноат тармоқлари ҳам давлат планларини бажаришда кейинда қолмоқдалар.

Республиканинг машинасозлик саноати олти ойлик планини 85.6 процент бажарди ва 26 миллион сўмлик маҳсулотни кам берди.

Кўпгина машинасозлик заводларида ҳали меҳнат унуми паст ва ускуналардан қониқарсиз фойдаланаётирлар, ҳозиргача 1.500 дона машина-ускуна ўрнатилмаган, металл қирқувчи станокларнинг фақат 40 проценти ишлайди, холос.

1946 йилнинг биринчи ярмида республика аҳамиятига эга бўлган саноатда ялпи маҳсулот чиқариш планда кўрсатилган 484.51 миллион сўм ўрнига, ўзгармас нархлар блан олганда, 450.95 миллион сўмни, ёки 93,1 процентни ташкил қилди.

Натижада 33,6 миллион сўмлик маҳсулот берилмасдан қолди. Натура ҳисобида 23 минг тонна пахта толаси, 5,5 минг тонна ўсимлик ёғи, бинокорлик материаллари саноати марказий бошқармаси корхоналаридан эса 5 миллион дона пишиқ ғишт ва шунингдек 77 минг жуфт пойафзал кам олинди.

Тўқимачилик саноати министрлиги (министри ўртоқ Нусратов) биринчи ярим йиллик планини 10,6 процент кам бажарди. Асосан бунга бирқанча пахта заводларида ускуналарнинг техника камчиликлари блан тўхтаб қолганлиги сабаб бўлди.

Маҳаллий ёқилғи тайёрлаш бошқармаси (бошлиғи ўртоқ Николаев) биринчи ярим йилликда кўмир чиқариш планини зўрға 42,2 процент бажарди, бунга асосан техника ва ташкилий ишлардаги камчиликлар сабаб бўлди. Ўртоқ Николаев ишга ўта кетган даражада юзаки раҳбарлик қилиши ва топширилган ишга мас'улиятсиз қараши блан ном чиқарди.

Балиқ тайёрлаш саноати марказий бошқармаси (бошлиғи ўртоқ Ерзин) мутлақо қониқарсиз ишламоқда, бошқарма биринчи ярим йиллик планини зўрға 53,2 процент бажариб, 1945 йилнинг биринчи ярмидагига қараганда 32,2 процент кам маҳсулот берди.

Маҳаллий саноатимиз ва саноат кооперацияси айниқса ёмон ишламоқдалар.

Маҳаллий саноат министрлиги биринчи ярим йиллик планини 85 процент бажарди ва давлатга энг зарур бўлган 9,5 миллион сўмлик молни кам берди.

УзССР Министрлар Совети қошидаги ҳунармандчилик кооперацияси бошқармаси (бошлиғи ўртоқ Илҳомова) биринчи ярим йиллик планини 78 процент бажариб давлатга 54 миллион сўмлик маҳсулотни кам берди. Республика хўжалигида капитал ишлар плани жуда қониқарсиз бажарилмоқда. Шу йилнинг биринчи ярми учун белгиланган план бутунича 50,4 процент бажарилган. Сув хўжалиги министрлиги, Автотранспорт министрлиги (министри ўртоқ Моторин) маблағни ўзлаштиришда айниқса кейинда қолаётир. Шу сабабли Министрлик биринчи ярим йиллик планини 34 процент бажарди.

Уй-жой қурилиши учун ажратилган маблағлар ҳам жуда сустлик блан ўзлаштирилмоқда. (Коммунал хўжалиги министри ўртоқ Шомуротов). Биринчи ярим йилликнинг уй-жой қурилиш плани 17 процент бажарилди.

Биз бинокорлик-монтаж ишларини шундай кучайтириб юборишимиз керакки, бу биринчи ярим йилликда бажарилмай қолган планни шу йилнинг 3-нчи ва 4-нчи кварталларида тўла қоплайдиган бўлсин.

Биринчи ярим йилликда улгуржи ишлар планининг бажарилиш якунлари барча министрлар ва муассаса раҳбарларининг бу масалага муносабатни тубдан ўзгартиришларини талаб қилади.

Янги бешйиллик план Совет давлатининг қудратини мустаҳкамлаш соҳасидаги улуғвор ишларнинг планидир. Бу план урушдан кейинги даврдаги ишларимизнинг йўл-йўриғини, унинг ҳажми ва хусусиятларини аниқ белгилаб беради. Планни бажариш учун кураш умумхалқ ишидир.

Совет ватанпарварлиги, миллионларча ишчилар ва колхозчилар оммасининг активлиги ва фидокорлиги, ғайрат ва ташаббуси—халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш бешйиллик планини тўла ва ошириб бажаришнинг ҳал қилувчи омилидир.

Шубҳа йўқки, ўзбек халқи коммунистлар партиясининг раҳбарлиги остида, улуғ йўлбошчимиз ўртоқ Сталиннинг етакчилигида Ўзбекистон ССРнинг халқ хўжалигини тиклаш ва ривожлантириш бешйиллик планини фақат бажарибгина қолмай, балки ошириб ҳам бажаради ва шу блан ватанимизнинг ҳарбий-иқтисодий қудратини мустаҳкамлашдан иборат умумий ишга ўз ҳиссасини қўшади.

Улуғвор ишларнинг янги плани шунинг учун муваффақият блан тўла ва ошириб бажариладики, бу ишда бизга синалган большевиклар партияси ва халқларнинг доно йўлбошчиси ўртоқ Сталин раҳбарлик қилаётир, бизни уюштираётир ва бизни илҳомлантираётир.

Яшасин оғамиз рус халқи ва Улуғ Совет Иттифоқининг барча халқлари!

Яшасин коммунистлар партияси — Ленин-Сталин партияси!

Яшасин ғалабаларимизнинг илҳомчиси ва ташкилотчиси, Совет Иттифоқи Генералиссимуси ўртоқ Сталин! (Гулдурос олқишлар).

Советларга қарши оқвардиячи ташкилотларнинг раҳбарлари, япон разведкасининг агентлари атаман Семёнов, Родзаевский ва бошқаларнинг иши юзасидан суд

СУД ЗАЛИДАН

26 августда Москвада, ССР Иттифоқи Олий Суди Ҳарбий Коллегиясининг очиқ мажлисида Узоқ Шарқдаги оқгвардиячи ташкилотларнинг раҳбарларидан 8 киши— Г. М. Семёнов, К. В. Родзаевский, А. П. Бакшеев, Л. Ф. Власьевский, Б. Н. Шепунов, Л. П. Охотин, И. А. Михайлов ва Н. А. Ухтомскийларнинг иши кўрила бошланди.

Суднинг состави: Раис — СССР Олий Суди Ҳарбий Коллегиясининг раиси юстиция генерал-полковниги В. В. Ульрих, суд а'золари — юстиция генерал-майори Ф. Ф. Каравайко ва юстиция подполковниги П. Т. Клопов. Суднинг секретари — юстиция подполковниги М. С. Почиталин.

Айбдорларни СССР бош прокурорининг ўринбосари юстиция генерал-лейтенанти А. П. Вавилов қоралайди.

Айбдорлардан Семёнов ва Бакшеевни адвокат С. К. Казначеев; айбдорлардан Родзаевский ва Охотинни адвокат Н. П. Белов; айбдорлардан Власьевский ва Шепуновни адвокат К. Д. Чижов; айбдорлардан Михайлов ва Ухтомскийни адвокат Н. Т. Сидоренко ҳимоя қилади.

Айбдорларнинг қаерда туғилганликлари, исмлари, оталарининг исми, ҳарбий унвонлари ва ма'лумотлари сўралгандан кейин раис айбдорларга суд тергови вақтида бирбирларига, ҳимоячилар ёки гувоҳларга савол беришга ҳақли эканликларини тушунтиради.

Айбнома ўқиб эшиттирилгандан кейин раис томонидан берилган саволга жавобан ҳамма айбдорлар қилган жиноятларига иқрор бўладилар.

Суд айбдор Семёновни сўроқ қилишга киришади.

Семёнов прокурор томонидан берилган саволга жавоб қайтариб, совет ҳокимиятига қарши актив душманлик ҳаракати 1917 йил июнь ойидан бошланганлигини айтади. Ўша вақтда Керенский ҳукуматида ҳарбий министр вазифасини бажарган полковник Муравьевга Семёнов томонидан таклиф этилган планда Петроградда ишчи ва солдат депутатлари Советларига қарши аксилинқилобий фитна уюштириш, В. И. Ленин бошчилигидаги большевиклар партиясининг раҳбарларини қамоққа олиш ва отиб ташлаш кўзда тутилган эди.

Шу вақтда Семёнов Узоқ Шарқда Муваққат ҳукуматининг ҳарбий комиссари қилиб тайинланган. Семёнов, ҳарбий қисмлар ташкил қилиш тўғрисида катта план тузган. Жумладан у махсус маньчжур отряди ташкил этган. Бу отряд Японияда моддий ёрдам, қурол-яроғ, ует-бош ва ҳарбий анжом олган.

Семёнов, Забайкальеда оқгвардиячилар менинг раҳбарлигим ва кўрсатмаларим блан жазо чоралари кўрдилар, совет қишлоқларини ёндирдилар, совет кишиларини кўплаб отдилар, мен бу ишда ўзимни айбдор деб биламан, деди.

Прокурор: Айбдор Семёнов, сизнинг жазо чораларингизга ташқаридан ёрдам берилгандими?

Айбдор: Мен Японийадан қурол-яроғ, уст-бош, пул ва озиқ-овқат ёрдами олиб турдим.

Советларга қарши фаолияти учун Колчак айбдор Семёновга генерал-лейтенант унвони берган. Колчак 1920 йил 4 январьда чиқарган фармони блан Семёновни ўзига ўринбосар ва «Россия шарқий ўлкаси»даги қуролли кучларнинг бош қўмондони қилиб тайинлаган. Шундай қилиб, Семёнов Узоқ Шарқда оқгвардиячи ҳарбий қисмларга бошчилик қилган.

Сўнгра прокурор томонидан берилган саволга жавоб қайтариб, Семёнов оқгвардиячилардан тузган отрядлари учун Япониядан пул олиб турганлигини айтади.

— Дастлаб менга, — дейди айбдор Семёнов, — Япония вакили майор Куроки ёрдам бериб турди, кейинчалик япон ҳарбий миссиянинг вакили полковник Курасава ёрдам берди. Япон қўмондонлиги Курасавани шахсан менинг штабимга юборган эди. Бутун та'минот Курасава орқали олиб турилди.

Айбдор Семёнов судда гувоҳлик бериб, Приморьени Совет Россиясидан ажратиб олиш тўғрисида япон ҳукуматининг вакили полковник Исооме блан, кейинчалик Владивостокда япон оккупацион қўшинлари штабининг бошлиғи генерал-майор Танака блан ва Квантун армияси қўшинларининг қўмондони генерал Такаянаги блан музокаралар олиб борганлигини э'тироф қилади.

Айбдор Семёнов гувоҳлик беришни давом эттириб, 1919 йилда ўша вақтда Колчак армияси ҳузурида махсус дипломатия вакили вазифасида ишлаган япон Като блан музокара олиб борганлигини ҳам айтади.

— Қато менга Япония вакили сифатида Колчак олдига бораётганлигини айтди, Колчак блан музокара қиладиган масалалар блан таништирди, — дейди айбдор.— Като япон ҳукуматининг планига мувофиқ Колчакнинг мамлакат ичида соқчилик қилаётган қисмларини бўшатиш ва уларни Қизил Армияга қарши фронтга жўнатиш учун япон қуролли кучларидан камида 8 та дивизияни Урол тоғларигача келтириш тўғрисида Колчак блан бир фикрга келиши керак эди.

Прокурор: японлар Совет Россиясининг ерини Уролгача босиб олиш шарти блан сизга ёрдам бермоқчи бўлган эдиларми?

Айбдор: Като менга шуни айтдики, Япония Сахалиннинг Шимолий қисмини ажратиб олишни, сўнгра совет территориясини Уролгача босиб олишни истайди. Катонинг айтишича, Япония «Буфер давлат» тузиш йўли блан ўз территориясини кенгайтирмоқчи эди.

Прокурор: шахсан сизга нима ва'да қилинган эди?

Айбдор: Япон ҳукумати мени юқорида айтилган «Буфер давлат» ҳукуматининг бошлиғи вазифасига тайинлашни ва'да қилган эди.

Қизил Армия қўшинлари оқгвардиячи қисмларни тор-мор келтиргандан кейин оқказак атамани Семёнов Забайкальеда ўз агентларини қолдирган.

Прокурор: Қандай мақсад блан?

Айбдор: Қизил Армия тўғрисида жосуслик ма'лумотларини тўплаш ва совет қўшинларининг орқасида зараркунандачилик ишлари олиб бориш учун.

Прокурор: Агентларингиз кимлардан иборат эди?

Айбдор: Менинг агентларим оқгвардиячи отрядларда қатнашган ҳарбийлардан иборат эди, булар орасида чор армиясининг генераллари ҳам бор эди.

Прокурор: Қисмларингиз тор-мор келтирилиб, қочиб кетганингиздан кейин сиз қуролингизни ташладингизми ва совет ҳокимиятига қарши курашни тўхтатдингизми?

Айбдор: Йўқ, мен совет ҳокимиятига қарши курашни яна бошлаш учун ҳарқандай йўллар қидирдим.

Семёновнинг иқрор бўлишича, у бу йўлларни Япония ёрдами блан қидирган.

Семёновнинг айтишича, у 25 йил мобайнида чет элда яшаб, Совет Иттифоқига қарши актив кураш олиб борган. 1934 йилда Маньчжурияда Семёновнинг раҳбарлиги блан советларга қарши оқгвардиячи уюшмаси «БРЭМ» («Маньчжуриядаги рус муҳожирларининг ишларини кўрувчи бюро») ташкил қилинган. «БРЭМ»нинг вазифаси оқгвардиячиларни Япония томонида туриб Совет Иттифоқига қарши қуролли курашга тайёрлашдан иборат бўлган.

Шу блан айбдор Семёновни сўроқ қилиш тўхтатилади ва танаффус э'лон қилинади.

СОВЕТ — НОРВЕГИЯ ЧЕГАРАСИНИ ДЕМАРКАЦИЯ ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА

СССР ва Норвегия ҳукуматлари ўртасидаги келишувга мувофиқ, СССР блан Норвегия ўртасидаги давлат чегарасини демаркация қилиш учун Аралаш Совет — Норвеж Комиссияси ташкил қилинди.

Бу Комиссияда Совет Делегациясининг раиси қилиб маслаҳатчи И. В. Маевский, Норвегия Делегациясининг раиси қилиб Финмарк вилоятининг губернатори Х. Габриельсен тайинланди.

2 августдан 16 августгача Москвада мажлис қилган аралаш комиссия демаркация ишларини ўтказиш тартибини кўрди ва тасдиқлади ҳамда бу ишларни 1947 йилнинг ёзида ўтказишга қарор қилди.

Аралаш Комиссия демаркация ишлари учун 1826 йилдаги Рус—Норвеж чегарасини демаркация қилган вақтдаги ҳужжатларни ва бу чегаранинг 1896 йилда аниқлаб тузилган харитасини асос қилиб олди.

Мас'ул муҳаррир: С. РАЖАБОВ.

ТЕАТРЛАРДА:

ҲАМЗА ТЕАТРИДА — 31 августда **Отелло**, 1 сентябрьда **Муҳаббат.**

УзОПЕРА ТЕАТРИДА («Свердлов» театри биносида) — 31 августда ва 1 сентябрьда **Кармен.** Сталин мукофоти лауреати СССР халқ артисти Ҳалима Носирова, УзССРда хизмат кўрсатган артистлар ва театр солистлари қатнашади. Дирижёр — Сталин мукофоти лауреати УзССР халқ артисти Мухтор Ашрафий. Спектакль кеч соат 9 да бошланади.

МУҚИМИЙ ТЕАТРИДА (Пушкин номли боғ, ёзги театр) — 31 августда ва 1 сентябрьда **Тоҳир ва Зуҳра.**

ЎЗБЕК ДАВЛАТ РЕСПУБЛИКА МУЗИКА ТЕАТРИДА (Бешёғочдаги Тошсовет театри биносида) — 31 августда **концерт,** 1 сентябрьда **Офтобхон.** Тамошалар кеч соат 9 да бошланади.

ОХУНБОБОЕВ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ЁШ ТАМОШАБИНЛАР ТЕАТРИДА — (Ҳамза кўчаси, 8-нчи уй) — 31 август кундузи соат 4 да **Шаҳзода Иван ҳақида эртак,** кеч соат 9 да **концерт.**

1 сентябрь кундуз соат 4 да **Шерзод ва Гулшод,** кеч соат 9 да **Тоҳирнинг ханжари.**

СТАЛИН НОМЛИ БОҒДА (Комсомол кўли) — 31 августда ва 1 сентябрьда **ўқув йилининг бошланишига бағишланган катта сайиллар ўтказилади.** Очиқ эстрадада театр ва цирк артистларининг концертлари бўлади. Сайиллар кеч соат 6 да бошланади.

1 сентябрьда **ўқув йилининг бошланишига бағишланган болалар сайили** бўлади. Қўғирчоқ театрининг спектакли қўйилади. Сайил эрталаб соат 11 да бошланади.

ЁЗГИ КИНОТЕАТРЛАРДА:

«РОТ-ФРОНТ» — **Шимол юлдузи;** «НАВОИЙ» — **Аламаслар дараси;** «9-НЧИ МАЙ» — **Тоҳир ва Зуҳра** (ўзбек тилида); «ОКТЯБРЬ» — **Насриддин афанди** (ўзбек тилида); «ВАТАН» — янги бадиий фильм **Қасам;** «ХЕВА» — **Гумаштанинг синглиси;** «ИСКРА» — янги бадиий фильм **Озод қилинган ер;** «УДАРНИК» — янги бадиий фильм **Қасам;** «ТЕЛЬМАН» — **Тулкилар;** «ПОБЕДА» — **Буюк бурилиш;** «ВЕСНА» — **Қайтиш.**

ҚИШКИ КИНОТЕАТРЛАРДА:

«ИСКРА» — кундуз ва кечқурун иккала залда **Шўх йигитлар;** «ЎЗБЕКИСТОН» — кундуз ва кечқурун **Лермонтов;** «НОВОСТИ ДНЯ» — кундуз ва кечқурун **Тўрт юрак;** «ПОБЕДА» — кечқурун **Миргород.**

Тошкент шаҳар, Октябрь район, 15 бўлим халқ суди билдирадики, М. Каримовнинг Н. Қосимовадан ажралиш ҳақидаги аризаси судда кўриш учун қабул қилинди.

Тошкент шаҳар, Октябрь район, 17 бўлим халқ суди билдирадики, Т. Қаюмованинг С. Тўрақуловдан ажралиш ҳақидаги аризаси судда кўриш учун қабул қилинди.

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЁТ АДРЕСИ: Тошкент, Алексеев кўчаси № 8. РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: мас'ул муҳаррир ва унинг қабулхонаси — 36545, мас'ул муҳаррир ўринбосари — 32916, мас'ул секретарь — 31638, мас'ул секретарь ўринбосари — 33468, партия бўлими — 34780, совет қурилиши бўлими — 31226, қишлоқ хўжалиги бўлими — 33469, саноат бўлими — 31048, хатлар бўлими — 32347. Нашриёт директори — 34786.
Тошкент шаҳар «Правда Востока» ва «Қизил Ўзбекистон» босмахонаси. Тиражи 64,5 минг № 65 Р. 04830.